Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 20 גראשען.

הייגט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 92 | Łódź, Poniedziałek 21 kwietnia 1930. | אכטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג, כג ניסן תר״ץ | № 92

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

יודיש מיידעל דערשטעכט איהר ברודער

דער ערמארדעטער איז געווען אנ'אכור צו זיין משפחה. ער האט מערדערליך געשלאגען די שוועסטער, דעם ברודער און אפילו די מוטער. ר'האט זיי אלע געוואלט אויסשעכטען

די אומגליקליכע ברודער-מערדערין גיט זיך פרייוויליג אפ אין די הענד פון פאליציי

אין לאדז אויף זגערזשער 15 איז סאמע הארץ פון יודישען באלוט איז שבת ביינאכט פארגעקומען א שרעקליכער פאל, אין א יודישער משפחה: א 20-יעהריג מיידעל האט דערשטאכען אויף טויט איהר איינענעם ברודער. מיר קענען מיטטיילען:

פאלגענדע פרטים

אויף זגערזשער 15 וואוינט אין איין שטיבעל די אלמנה לעווקאוויטש מיט איהרע 2 זיהן און טאכטער. דאס דאזיגע שטיבעל איז צוטיילט אויף צוויי טיילען, אין איין טייל וואוינט די פאמיליע און אין צווייטען טייל איז איינגעארדענט א פריזיער-אנ-שטאלט, וועלכער איז געפיהרט געווארען דורך דעם 26-יעהריגען שמואל. דאס צוזאמענלעבען אין דער פאמיליע איז געווען א זעהר שלעכטס. די שולד דערפאר האט געטראגען טאקע דערזעלבער שמואל לעווקאוויטש. סאיז כדאי צו בעמערקען, או זיין יונגערער ברודער דינט איצט אין מיליטער.

שמואל איז געווען אנ'אוואנטורניק און סקאנדאליסט,

יעדען טאג האט ער ארויסגערופען סקאנדאלען אין נאס, האט זיך געשלאגען מיט פאליציאנטען, געפשעפעט מיט יעדען און דערצו האט ער נישט פיינד געהאט דעם ביטערען טראפען, בעזונדערע סקאנדאלען האט שמואל געמאכט אין שטוב. די סקאנדאלען זענען געווען אזעלכע, אפטע, או נישט איינמאל האבען זיך די שכנים געמוזט אריינמישען, כדי צו בערוהיגען שמואל'ן.

ער האט געשלאגען, זיין ברודער, זיין שוועסטער און אפילו זיין אלטע מאמע.

דאס געלד, וואס ער פערדינט, האט ער פער-טרונקען און אינדערהיים האט מען געהונגערט, אלע פרובען צו ווירקען אויף שמואל'ן או ער זאל אנדערש ווערען, האבען נישט געהאלפען, נאר, להיפוך, שמואל האט אלץ מעהר געסקאנדאלעוועט און געשלאגען די שטובינע מענשען.

מיט צוויי וואכען צוריק איז שמואל אהיים-געקומען און געהאט אין א האנד א ניי-געקויפט שפרונג-פעדער-מעסער. ווען מ'האט איהם געפרעגט צו-וואס ער האט דאס מעסער, האט ער געענט-פערט, או דאס מעסער האט ער געקויפט, כדי

אויסצוקוילע'ן זיין גאנצע משפחה,

שבת ארום האלב עלף איז אזענר איז שמואל געקומען אהיים אביסעל בגלופין און גלייך אנגע-הויבען צו מאכען א סקאנדאלעס. אין דערהיים איז געווען זיין מוטער און זיין שוועסטער, די מוטער האט איהם געבעטען, או ער זאל זיך בערוהיגען, ס'האט גארנישט געהאלפען, אויך די שוועסטער האט איהם געבעטען, או ער זאל זיי נישט אנטון קיין חרפות און זאל נישט סקאנדאלעווען. שמואל האט נישט אויפגעהערט און אין א געוויסען מאמענט איז ער צוגעלאפען צו דער מוטער און זי אנגעהויבען צו שלאגען. די שוועסטער איז צו איהם [illegible]-אנ-גען, און פערשטעלט די מוטער, שמואל האט נישט געזשאלעוועט קיין קלעפ דער שוועסטער ביז דאס געשלעג האט אויפגעהערט.

אין עטליכע מינוט ארום איז שמואל ווידער א-ריינגעפאלען אין א שרעקליכען כעס האט ארויס-געכאפט דאס גרויסע מעסער, וואס ער האט גע-קויפט מיט צוויי וואכען צוריק און

זיך געווארפען דערמיט אויף דער מוטער,

די מוטער האט אנגעהויבען צו שרייען.

דאן איז צוגעלאפען דאס 20-יעהריגע מיידעל, האט פון הינטען ארויסגעכאפט פון דעם ווילדען ברודער דאס מעסער. מיט'ן גאנצען כעס האט זיך דאן שמואל געווארפען אויף זיין שוועסטער.

דאס מיידעל האט זיך שוין דאן מעהר נישט בע-הערשט און דאס מעסער וואס זי האט געהאלטען אין האנד איינגעהאל און ווידעראמאל

אריינגעשטאכען אין דער ברוסט פון איהר ברודער,

שמואל איז געפאלען אויף דר'ערד, בעגיסענדיג זיך מיט בלוט.

מלכה לעווקאוויטש האט אליין נישט פערשטאנען וואס זי טוט, אזוי ווי זי איז געגאנגען אנגעטון

מיט'ן פערבלוטיגען מעסער אין האנד

אוועק אין דריטען קאמיסאריאט, וואו זי האט געמעל-דעט וועגען דעם, וואס איז פארגעקומען אין שטוב פון איהר משפחה.

עטליכע פאליציאנטען זענען מיט איהר צוזא-מען אוועק אויפ'ן אנגעוויזענעם ארט און האבען שוין דארט געטראפען די פאנאטאוויע.

דער דאקטאר האט

פעסטגעשטעלט דעם טויט

פון דעם פערשטארבענעם.

דער טויטער קערפער איז אפגעפיהרט געווארען אין פראזעקטאריום.

די ברודער-מערדערין איז ארעסטירט געווא-רען. היינט וועט דער טויטער קערפער געעפענט ווערען דורך דעם געריכטס-דאקטאר און ס'וועט זיך אנהויבען די אויספארשונג וועגען דעם שרעקליכען פאל.

דער שווערגעטראפענער

פאמיליע אקאוויטע

צוליב'ן פריהצייטיגען טויט פון זייער אונפערגעסליכער טאכטער און שוועסטער

ב״ע רחל

דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיהל

פערלאג
„נייער פאלקסבלאט"

נרהם ונרעשים ובלב מורתח אנו מודיעים על האסון הנורא אשר קרנו בהלקח מאתנו בעש״ק ד׳ תוהמ״פ בדמי ימיה בת שעשוענו

נ. ע. רחל

בת ר׳ אברהם יצחק הלוי נ״י

עקביא

בשנת העשרים ושתים לימי חייה, ובעצם היום ההוא הובאה למנוחת עולם.

המשפחה המתאבלת.

דעם טיפסטען ביילייד דריקען מיר אויס דעם מיטגליד

פרל. באשא לאפים,

צוליב'ן טויט פון איהר

מוטער

דיר. פיוזישים, קאמפאניעטארקע לאסס און דער כאר פון דער געזעלש. „הזמיר" אין לאדז.

6357

אייז-פערקויף

אויף הורט און ענצעל

לאדאווניא, פאלודניאווא 22

אפען טעגליך פון פריה ביז נאכט. ליפערט אייז יעדען קוואנטום אויך פאר פריוואט וואוינונגען.

ז. פרידוואלד, טעלעפאן 190-48

מעומקא דלבא הרני מביע רגשי השתתפותי הכי חמים למשפחת עקביא בהקטף לה בת זקונים שלה

רחל נ. ע.

ינחמכם המקום בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

מגר. ש. בונין.

האנדוועקער-פעראיין אין דער פויל. רעפובליק אפט. אין לאדז, אגראדאווא 9.

אכטונג, טריקא-נייער!

לוים א בעשלוס פון דער לעצטער אלגע-מיינער פערזאמלונג, איז

פון היינט אן א שטרייק

ביי די טריקא-נייער.

קיינער טאר נישט נעהמען קיין ארבייט אהן דער פערשטענדיגונג מיט'ן פעראיין.

די פערוואלטונג.

8999

בעקאנטמאכונג.

דערמיט מאך איך בעקאנט, דער עפענטליכקייט, אז ר'

יעקב פיעטריקאווסקי און אברהם ראזען

בזשעזשינער 15

ווילען נישט קומען צו א דין-תורה צום הרב ר' פינסקער, פולנאצנא 12 און צוליב דעם נעהם איך אראפ פון מיר די גאנצע פעראנטווארטליכקייט פאר די ווייטערדיגע פאלגען.

ישכר ראטענבערג, בזשעזשינער 15.

Dr. B. Donchin

ספעציאליסט פאר אויגען-קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט

מאניושקי 1, טעל. 209-97

רעכעך

מאשינאווע ווערען אויסגעבעהט

נארדמאן ציגעלגאס 29

די שפאנונג אין א״י האט נאכגעלאזט

מוסולמענישער יום-טוב נעבי מוסא איז אדורך רוהיג

דער בעפרייאונגס-מארש פון די אראבער אפגעשטעלט

די אראבישע עולי-רגל האבען פערלאזען ירושלים

ירושלים, 20. (יט״א טעלעגראפיש). היינט האבען זיך געענדיגט די צעהן טעג וואס ס׳האט געדויערט דער גרויסער מאכמעדאנישער רעליגיעזער יום-טוב נעבי מוסא. די גאנצע צייט פון דעם יום-טוב האט די יודישע בעפעלקערונג געלעבט אין שרעק. די טעג זענען אבער אריבער איננאנצען רוהיג. די געשפאנטע שטימונג, וואס האט געהערשט אין לאנד, צוליב׳ן מארש פון די אראבער איבער׳ן לאנד, מיט דער פאדערונג צו בעפרייען די 25 צום טויט-פערמשפטע אראבער, איז שוין פאריבער. אלע מאכמעדאנישע עולי-רגל, וועלכע האבען זיך געהאט פערזאמעלט אין ירושלים, האבען שוין פערלאזט די שטאט.

פריטאג האט נאך געהערשט א שטארקע געשפאנטע שטימונג, ווייל ס׳האבען זיך געהאט פערשפרייט קלאנגען, אז אין אמאר-מעטשעט איז פארגעקומען א גרויסע אראבישע פערזאמלונג און אז ס׳איז געשטאנען די פראגע וועגען איינארדנען א גרויסען פראטעסט-צוג נעגען טויט-אורטייל איבער די 25 אראבער, וועלכע האבען זיך בעטייליגט אין די אויגוסט-אונרוהען פון פאריגען יאהר. צו קיין צוג איז אבער נישט געקומען; פיל אראבער זענען געגען דעם צוג, ווייל ער קאן ברענגען שאדען די אראבער גופא, בלויז די עולי רגל פון שכם זענען געווען פאר איינארדנען דעם צוג.

די פרובען, וואס זענען געמאכט געווארען דורך גרופען אראבער איינצוארדנען א דעמאנסטראציע, זענען דורך דער פאליציי דערשטיקט געווארען, די דעמאנסטראנטען זענען צוטריבען געווארען און זענען אוועק.

די מאגיסטראטען מוזען לעבען שפארזאם

צירקולאר פון אינערן-מיניסטער יוזעפסקי

ווארשא, 20 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). דער אינערן-מיניסטער יוזעפסקי האט זיך געווענדעט צו אלע וואיעוואדעס מיט א צירקולאר, אין וועלכען ער ווייזט אן אויף דער נויטווענדיגקייט צו רעדוצירען די בודזשעטען פון די זעלבסטפערוואלטונגען.

דער צירקולאר דריקט אויס די איבערצייגונג, אז צוליב דעם, וואס די צאהלונגס-פעהיגקייט פון דער בעפעלקערונג איז אפגעשוואכט געווארען וועלען די זעלבסטפערוואלטונגען נישט בעוויזען אריינצובעקומען די פרעלימינירטע הכנסות פונקט ווי דאס איז געשעהען מיט דער מלוכה-אדמיניסטראציע.

אזוי ווי דאס איז נישט קיין פאראיבערגעהענדיגע ערשיינונג, דארפען די זעלבסטפערוואלטונגען רעדוצירען זייערע אויסגאבען. מ׳דארף אפהיטען דעם פרינציפ פון מאנאטליכען גלייכגעוויכט ד. ה. אויסגעבען אזוי פיל, וויפיל ס׳וועט איינפליסען אין געגעבענעם מאנאט.

דער צירקולאר ווייזט אן א רייה פאזיציעס, אויף וועלכע עס דארפען קודם כל געמאכט ווערען די איינשפארונגען, ווי טעלעפאנישע געשפרעכען, דינסט-רייזעס, בענוצען זיך מיט אויטאס א. ד. גל.

דער מיניסטער זאגט אן, אז ער וועט פערזענליך און דורך זיינע דעלעגאטען אכטונג געבען, אז די איינשפארונגען זאלען דורך די זעלבסט-פערוואלטונגען גענוי און פאקטיש דורכגעפיהרט ווערען.

פאליטישע וועלען נישט געניסען פון אמנעסטיע

וויען, 20. (ספ. טעל.) פון סאפיא איז מען מודיע: קעניג באריס פון בולגאריען האט צוליב די חגאות בעגנאדיגט 380 ארעסטאנטען. 87 האט מען תיכף בעפרייט. די פאליטישע האבען זיך אפגעזאגט צו געניסען פון דער בעגנאדיגונג, פאדערנדיג אן אלגעמיינע אמנעסטיע.

Przy bólu głowy
zaziębieniu
reumatyźmie
ASPIRIN
tabletki
BAYER
Oryginalne opakowania z czerwoną banderolą i znakiem "BAYER" w kształcie krzyża są do nabycia we wszystkich aptekach

משוגע׳נער שיסט אין שטעכט 8 מענשען אויף דער גאס

בערלין, 20 (ספ. טעל.) אין האמבורג האט פאסירט א שרעקליכער פאל. אויף דער גאס האט זיך אוועקגעשטעלט א מענש, ווייזט אויס, א משוגענער, ער האט ארויסגענומען פון קעשענע א רעוואלווער און גענומען שיסען אין די פערביי-געהער. אויסשיטענדיג אלע קוילען, האט ער ארויס-געצויגען א מעסער און אנגעהויבען שטעכען יעדען, וואס איז איהם געקומען אונטער דער האנד, ער האט אזוי ארום פערוואונדעט 8 מענשען, פון וועלכע מ׳האט 3 אפגעפיהרט אין שפיטאל אין האפנונגסלאזען צושטאנד. דעם משוגע׳נעם האט מען ארעסטירט.

אולטימאטום צום נציב-העליון

מכח בעפרייען די 25 צום טויט-פעראורטיילטע אראבער

ירושלים, 20. (יט״א טעלעגראפיש). די אראבער האבען זיך געווענדעט מיט אן אולטימאטיווער פאדערונג צום הויך-קאמיסאר טשענסעלאר, צו בעפרייען די 25 אראבער, וועלכע זענען פערמשפט געווארען צום טויט פאר אנטיילנעהמען אין די שחיטות פון זומער פאריגען יאהר.

ווי בעוואוסט, האט ד״ר שילס ערקלערט, פאר די אראבישער רעלעגאציע אין לאנדאן, אז די זאך איז אפהענגיג אינגאנצען פון טשענסעלאר׳ן.

א שרעקליכער רויב-מארד

בידגאשטש, 20 (טעל. פון אונזער קארעספאנדענט) אין א דארף נעבען בידגאשטש זענען נישט ענטדעקטע מערדער בעגאנגען א גרויזאמען מארד. זיי האבען דערהרגעט מיט שטיינער דעם 72-יעהריגען לאנדווירט וואוטקע און זיין 70-יעהריגע פרוי. דער מארד איז געווען צוליב רויבצוועקען.

טראצקי קומט צוריק קיין רוסלאנד?

ער זאל ווערען פאלקסקאמיסאר פאר אגראר-ענינים

בערלין, 20 (ספ. טעל.) אין צוזאמענהאנג מיט די שוועריגקייטען, אויף וועלכע סטאלין שטויסט זיך אלץ מעהר אן ביים דורכפיהרען זיין נייע פאליטיק לגבי דעם דארף, שמועס מען שטארק, אז טראצקי זאל קריגען די ערלויבניש צוריקצוקומען קיין רוסלאנד. מ׳רעדט וועגען דעם, אז טראצקי זאל בעקומען דעם פעראנטווארטליכען אמט פון פאלקס-קאמיסאר פאר אגראר-ענינים. טראצקי זאל זיין געניגט דעם פארשלאג אנצונעהמען ער שטעלט אבער א רייה בעדינגונגען, וועגען וועלכע עס קומען פאר שטילע אינטערהאנדלונגען.

אין 3 חדשים ארום קאנען מיר האבען סיים-וואהלען

פ. פ. ס. רופט די ארבייטער שוין זיך צו גרייטען צו די וואהלען

דער „ראבאטניק" שרייבט:

זייט עטליכע טעג געהען ארום הארטנעקיגע קלאנגען, אז די רעגירונג האט בדעה פונאנדער-צולאזען דעם סיים באלד נאך די חגאות, אבער דער דעקרעט וועגען פונאנדערלאזען דעם פארלא-מענט וועט נישט ענטהאלטען קיין טערמין פון נייע וואהלען. מ׳רעדט אויך וועגען דעם, אז דורך א דעקרעט וועט געענדערט ווערען די וואהל-ארדי-נאציע

די דאזיגע קלאנגען האבען זיך בעזונדערס פערשטארקט נאך די קאנפערענצען פון מארשאל פילסודסקי מיט ה׳ סלאוועק, פון מלוכה-פרעזידענט מיט ה׳ סלאוועק און פון ה׳ סלאוועק מיט׳ן ה׳ צאר.

מיר קאנען נישט און מיר ווילען נישט אריינ-דרינגען אין די סודות פון דער גנעדיג הערשענ-דיגער רעגירונג, מעגליך, אז די קלאנגען זענען מעהר נישט ווי קלאנגען. מעגליך, אז ס׳געהט דא וועגען „פערסטראשען" דעם סיים, ס׳איז אויך מעג-ליך, אז די רעגירונג וויל אומעגליך מאכען אנ׳-אויסערגעוועהנליכע סיים-סעסיע.

אבער וואסערע ס׳זאלען נישט זיין די מענ-שען און די כוונות פון דער רעגירונג ערקלערען מיר פון פאראויס אט וואס:

דער פרעזידענט קאן אויפ׳ן סמך פון קאנ-סטיטוציאנעלען רעכט, וואס דינט איהם, צו יעדע רגע פונאנדערלאזען דעם פארלאמענט, און ווען ער וואלט דאס געטון אין די נאהנטסטע טעג, וואלט דאס לאנד אויפגענומען דעם פאקט מיט א געפיהל פון דערלייכטערונג.

אבער גלייכצייטיג מיט׳ן פונאנדערלאזען דעם פארלאמענט מוז בעשטימט ווערען א טערמין פון וואהלען צום נייעם פארלאמענט, און דער טערמין מאכט אויס לויט דער קאנסטיטוציע — 90 טאג.

דאס פונאנדערלאזען דעם פארלאמענט אהן בעשטימען א טערמין פון וואהלען וואלט געווען א פערגעוואלדיגונג פון דער קאנסטיטוציע.

פונקט אזא פערגוואלדיגונג פון דער קאנ-סטיטוציע וואלט אויך געווען דאס ענדערען די וואהל-ארדינאציע דורך א דעקרעט פון מלוכה-פרע-זידענט, ווייל אזא ענדערונג קאן פארקומען נאר אויפן וועג פון א פארלאמענטארישען געזעץ.

ס׳איז צו בעוואונדערען, וואס מ׳דארף דער-מאנען אזעלכע עלעמענטארע זאכען אדער אין אונזערע צייטען איז בעסער צו שרייבען צופיל איידער צו ווייניג.

דעריבער ווארענע מיר די פעראנטווארטליכע פאקטארען פאר׳ן ריזיקאלישען שריט, פאר גע-פעהרליכע פרעצעדענטען פון ה׳ צאר.

גלייכצייטיג רופען מיר די ארבייטער-מאסען פון שטאט און דארף זיי זאלען זיך צוגרייטען צו נייע וואהלען, וועלכע קאנען פארקומען שוין אין 3 חדשים ארום, אויף וויפיל די רעגירונג האט פאקטיש בדעה פונאנדערצולאזען דעם פארלאמענט אפהיטענדיג דערביי די פערפליכטונגס-פארשריפטען.

כעמיש-באקטעריאלאגישע לאבאראטאריע.
מאגיסטער נ. שאץ
פעטריקאווער 37, 2. שט. פראנט.
באלייפען פון קאל, אורין, לייכען א. אז. א.
אורין-אנאליז - 4 זל.

אינגיכען וועט ווערען בעסער

אפטימיסטישע אויסזיכטען פון מינ. מאטושעווסקי

אויך מינ. קוויאטקאווסקי האלט, אז דער קריזיס געהט צום סוף

קראקא, 20. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). אין אן אינטערוויאו האט זיך פינאנץ-מיניסטער מאטושעווסקי אפגעשטעלט אויף די סיבות פון איצטיגען קריזיס און אויף די מיטלען געגען קריזיס.

דער מיניסטער האט ערקלערט, אז דער קריזיס אין פוילען לאזט זיך מעהר פיהלען דערפאר, ווייל די רעזערווען פון דער מלוכה און פון די פריוואטע קאפיטאליסטען זענען קלענער, ווי ערגעץ אנדערש. אבער שוין אין די זומער-חדשים דארף מען האפען אויף א פערבעסערונג נישט אנקומענדיג צו די קאסע-רעזערווען.

וואס אנבעלאנגט די אויסלענדישע הלוואות, פעהלט נישט קיין אפערטעס, און אונטערהאנדלונגען ווערען געפיהרט, ווי, למשל, אונטערהאנדלונגען אין צוזאמענהאנג מיט פראלאנגירען די אנדערע פון שוועבעלעך-מאנאפאל, אבער עס וועלען אנגענומען ווערען בלויז אזעלכע הלוואות, וואס ענטשפרעכען די אינטערעסען פון דער מלוכה. צוליב דער פערהאסטער ענדערונג פון דער סיטואציע וועט זיך װידער אנהויבען דער צופלוס פון קרעדיטען, וואס האט זיך אפגעשטעלט אין יאהר 1928.

קראקא, 20. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט).

דער האנדעלס-מיניסטער עוגעניוש קוויאטקאווסקי האט פערעפענטליכט אן ארטיקעל וועגען דער איצטיגער ווירטשאפטליכער לאגע אין פוילען, אין וועלכען ער שרייבט צווישען אנדערען:

דאס ווירטשאפטליכע יאהר 1929-30 איז געווען אין פוילען א שווערעס און נישט-גינסטיגעס, נאך דריי יאהר ענטוויקלונג און געהן בארג - ארויף, איז געקומען דער קריזיס, און האם פעסטער און שטארקער עס זענען די פונדאמענטען פון אונזער ווירטשאפטליכען לעבען — אלץ שארפער האט זיך דעריבער געלאזט פיהלען דער עקאנאמישער קריזיס.

און די ערשטע יאהרען פון דער פוילישער אומאפהענגיגקייט האבען מיר פערשטאנען, אז אהן א סטאבילירטער וואלוטע און אהן אנ׳ענטוויקעלטער אינדוסטריע קאן מען נישט ענטוויקלען די לאנדווירטשאפט, און מיר קענען נישט פערוויכערען דעם וואוילשטאנד פונ׳ם בירגער, און אין דעם לעצטען יאהר אבער האבען מיר זיך איבערצייגט, אז פערקעהרט, אהן א פעסטער לאנדווירטשאפט קאן נישט זיין קיין געזונדע אינדוסטריע און ס׳קען נישט פערזיכערט ווערען די נארמאלע ענטוויקלונג פון האנדעל, פון דער קאנסומציע און אז אלע ערווארבונגען אויף דעם געביט זענען בלויז א לוויעס.

מיר מוזען דעריבער זוכען א הארמאנישע און אלזייטיגע ענטוויקלונג פון אלע צווייגען פון ווירטשאפטליכען לעבען. מיר האבען דערגרייכט א סטאבילירטע האלוטע, א גלייכגעוויכט אין בודזשעט; — איצט דארף דערגרייכט ווערען א ראציאנעלע שטייער-פאליטיק. פונקט ווי אינ׳ם ווירטשאפטליכען ערגאניזם געפינען זיך קערנדלעך פון א קינפטיגען קריזיס, אזוי געפינען זיך אינ׳ם ווירטשאפטליכען קריזיס געזונד-מאכענדע עלעמענטען.

מינ. קוויאטקאווסקי ענדיגט זיין ארטיקעל מיט די ווערטער:

דער ווירטשאפטליכער קריזיס ענדיגט זיך, עס ווייזען זיך שוין די ערשטע סימפטאמען פון א בעסערער קאניונקטור. מיר דארפען זיך אבער ווייטער פערשטארקען און פערפעסטיגען, כדי דער עווענטועלער נייער קריזיס זאל אונז טרעפען אלס צוגעגרייטע און אפשטויס-פעהיגע.

בלוטיגע שלאכט צווישען פאליציי און ארבייטער אין זאוויערטשע

2 ארבייטער און 1 יודישער סוחר דער׳הרג׳עט
30 ארבייטער און 6 פאליציאנטן פערוואונדעט

טשענסטאכאוו, 20. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). זייט א לענגערע צייט האבען די קלאסען־פעראנען פון זאוויערציע געפיהרט אונטערהאנדלונגען מיט דעם ראטינען מאגיסטראט וועגען אויסצאהלען אונטערשטיצונגען פאר די ארבייטסלאזע. פרייטאג האבען זיך די ארבייטער פערזאמעלט פארן מאגיסטראט און ווען זיי זענען געוואויר געווארען, אז פאר אכט טויזענד ארבייטסלאזע איז פערהאן אויסצוצאהלען זעהר א קליינע סומע און א המון פון צוויי טויזענד ארבייטסלאזע איז אוועק צום מאגיסטראט.

אין מאגיסטראט זענען אויסגעהאקט געווארען אלע שויבען, פון שטיינער זענען פערוואונדעט געווארען עטליכע בעאמטע און בעאמטינס, דאן האט זיך א טייל פון המון אריינגעריסען אין געביידע פון מאגיסטראט און דארט דעמאלירט אלצדינג, וואס האט זיך נאר געפונען, מ׳האט אראפגעריסען אלע טעלעפאנען, פערניכטעט די שרייב־מאשינען.

דערווייל איז אויך מארק געקומען א שטארקע פאליציי־אבטיילונג, וועלכע האט אויפגעפאדערט דעם המון זיך פונאנדערצוגיהן, די דעמאנסטראנטען האבען גענומען וואַרפען שטיינער אויף דער פאליציי. עטליכע פאליציאנטען זענען פערוואונדעט געווארען.

ווען דער המון איז זיך נישט פונאנדערגעגאנגען נאך דער אויפפאדערונג פון דער פאליציי, איז געגעבען געווארען דער ערשטער א.פ. און דער לופטען, די דעמאנסטראנטען האבען זיך געווארפען אויף דער פאליציי. עס זענען פון המון געפאלען עטליכע שאסען. פאליציי האט געגעבען א זאלפ אין המון אריין. אויך די פאליציאנטען האט זיך א שאס געטון א האגעל פון שטיינער. מ׳האט אנגעהויבען שיסען פון אלע זייטען.

דער פאליציי איז ענדליך געלונגען צוצוטרייבען די ארבייטער. אבער אויך דאן זענען אין פערשידענע ערטער פארגעקומען צוזאמענשטויסען צווישען ארבייטער און פאליציי. די קאמפען האבען געדויערט פון 4 נאכמיטאג ביז 8 אינאווענד.

עס זענען דערהרגעט געווארען 2 ארבייטער און איין יודישער סוחר משה קראזאזסקי, וועלכער איז צופעליג פערבייגעגאנגען די גאס. פערוואונדעט זענען געווארען 30 ארבייטער און 6 פאליציאנטען.

נאך דער שיסעריי זענען 26 דעמאנסטראנטען ארעסטירט געווארען.

יונגע פליהערין, א יודיש מיידעל

פאלט פון אעראפלאן מיט׳ן קאפ אראפ און ראטעוועט זיך פון טויט

אפאלא. — די בעריהמטע פליהערין, מילדרעד קופמאן, א יודישע טאכטער, האט דא נישט לאנג בעוויזען א מערקווירדיגען קונץ, דורך וועלכען זי האט געראטעוועט איהר לעבען.

זי האט געהאלטען אין מאכען דרייזלעך מיט איהר אעראפלאן דריי טויזענד צוויי הונדערט פוס איבער דער ערד, ווען זי איז פלוצים ארויסגעווארפען געווארען פון דער לופט־שיף און איז געבליבען הענגען מיט׳ן קאפ אראפ אויפ׳ן אעראפלאן.

דער עולם אונטען, וואס איז בעשטאנען פון עטליכע טויזענד פערזאן, — האט א פערגאפטער געקוקט צום הימעל. זיי זענען כמעט אלע געווען זיכער, אז פרל. קופמאן וועט געטויטעט ווערען.

די געוואגטע יודישע פליהערין האט אבער זיך א ריס געטון אום זיך צו בעפרייען פון אעראפלאן און צו קענען ארונטערשפרונגען אין איהר „פאראשוט״ (לופט־שירם״).

דאס איז איהר געלונגען, באלד האט מען געזעהען ווי זי פליהט זיך געמיטליך אונטער דעם לופט־שירם — בעת נישט ווייט פון איהר האט די לופט־מאשין מיט א ששומען ארונטערגעקראכט צו־דער ערד.

פרל. קופמאן האט געלאנדעט בשלום.

יודישע זשורנאליסט — אמעריקאנער אמבאסאדאר

הערמאן בערנשטיין, דער רעדאקטאר פון „טאג״ בעשטימט אלס אמעריקאנער אמבאסאדאר אין אלבאניען

ניו־יארק. מ׳ר האבען שוין מיט א צייט צוריק מיטגעטיילט אז דער נוט־בעקאנטער יודישער זשורנאליסט דער געוועזענער רעדאקטאר פון ניו־יארקער „טאג״ הערמאן בערנשטיין איז פונ׳ם אמעריקאנער פרעזידענט הובער בעשטימט געווארען אלס אמעריקאנער אמבאסאדאר אין אלבאניען.

דאס איז באמת געווען א גרויסע סענסאציע אין די יודישע זשורנאליסטישע קרייזען, אז א יודישער שרייבער זאל פערנעהמען אזא הויכען אמט וואס שטעהט אין דער דיפלאמאטיע א סך העכער ווי א מיניסטער.

די טעג האבען די יודישע שריפטשטעלער פון ניו־יארק ארראנזשירט א אפשידס־באנקעט פאר מר. בערנשטיין, וועלכער פערלאזט אמעריקא און פאהרט אפ נאך אלבאניען כדי איבערצוגעבען דעם נייעם אלבאנישען קעניג זאגו, זיינע אקרעדיטיוו־בריף פונ׳ם אמעריקאנישען פרעזידענט צום קעניג און דארט צו פערבלייבען אלס אמעריקאנישער מיניסטער.

אלבאניען איז טאקע א קליין לאנד, וואס ליגט ביים אדריאטישען ים — אויסגעס און קוקט אריבער נאך א טאליען. אבער נאך דער מלחמה, האט אלבאניען אנגעהויבען צו שפילען א גרויסע פאליטישע ראלע, ווייל עס ליגט סטראטעגיש צווישען איטאליען און יוגאסלאוויען, די צוויי פערביטערטע שונאים ביים אדריאטישען ים.

שווערע לופט-קאטאסטראפע

ניו-יארק, 20 (ספ. טעל.) בעת א לופט-קאטאסטראפע איז אומגעקומען דער פרעזעס פון אינטערנאציאנאלען לופט-פליהער-פערבאנד גראף דעלאמא. דער פילאט און צוויי פאסאזשירען, וועלכע זענען געפלויגען אונאייגעם מיט דעלאמא, זענען אויך אומגעקומען.

א בלוטיגע טראגעדיע

דערשיסט אַנ׳אדוואקאט און נעהמט זיך דאס לעבען

קראקא, 20 (טעלעפאניש) א בלוטיגע טראגעדיע האט זיך אפגעשפילט אין דער קאנצעלאריע פונ׳ם היגען אדוואקאט קרעגעל.

אדוו. קרעגעל האט לעצטענס געפיהרט א גט-פראצעס פון א געוויסער גוט-בעזיצערין גאלסקא. נעכטען איז צום אדוו. ק. געקומען אן אנגעשטעלטער פון דער גאלסקא, א געוויסער יאזעף קאשינסקי, וועלכער האט נאך א קורצען געשפרעך מיט׳ן אדוואקאט, אויסגעשאסען צו איהם און איהם שווער פערוואונדעט.

דער מערדער קאשינסקי איז דערנאך ארויס געלאפען אויפ׳ן הויף און זיך גענומען דאס לעבען דורך אריינשיסען זיך אין קאפ 3 רעוואלווער-קוילען.

אפגעשאפט טויט-שטראף פאר דעזערציע

לאנדאן, (ספ. טעל.) אין ענגלאנד איז ענדגילטיג אפגעשאפט געווארען די טויט-שטראף פאר דעזערציע און פחדנות אין מיליטער. דאס לארדען-הויז, וואס איז לכתחילה געווען געגען אפשאפען די טויט-שטראף, האט זיך אפגעזאגט פון פראטעסט, אזוי אז דאס געזעץ איז אריין אין קראפט.

106 מענשען אומגעקומען אין פלאמען

מורא׳דיגע שרפה אין א רומענישער קירכע

בוקארעשט, 20 (ספ. טעל.) אין שטעטעל קאסטעשטי (רומעניען) איז פרייטאג בעת דעם גאטעסדינסט אין א הילצערנער צערקווע פארגעקומען א מורא׳דיגע קאטאסטראפע. פון די ליכט, וואס די מתפללים האבען געהאלטען אין די הענד, איז ענטשטאנען א שרפה, די אנוועזענדע האבען זיך געווארפען צו דער טיר, אבער בלויז 3 מענשען איז געלונגען זיך ארויסצובעקומען. די טיר, וועלכע האט זיך געעפענט אויף אינווייניג, איז תיכף פערלעגט געווארען מיט א הויפען קערפערס. אין צערקווע האבען זיך אפגעשפילט גרויזאמע סצענעס. די גלחים האבען אומזיסט געפרובט בערוהיגען דעם המון, וועלכער איז געווארען איינגאנצען ווילד פון דער פאניק.

אין פייער זענען אומגעקומען 106 מענשען.

ראטעוועט דאס געזונד!

די בעדייטענדסטע ערצטליכע וועלט-פערזענליכקייטען האבען בעשטעטיגט, אז

75 פראצענט קראנקהייטען ענטשטעהען צוליב אבסטרוקציע

א קראנקער מאגען איז די הויפט-סבה פון ענטשטעהען פון פערשידענע קראנקהייטען — פעראומרייניגט דאס בלוט און שאפט א שלעכטע שטאף-וועקסעל

— די בעריהמטע זייט 45 יאהר אויף דער גאנצער וועלט —

Zioła z gór Harcu D-ra Lauera

זיי דאס האבען בעשטעטיגט פראפ. בערלין פון ד״ר מארטינס אגניה׳, וויסען, ד״ר האכפעלטער און א סך אנדערע בעריהמטע דאקטוירים, זענען אנ׳אידעאל מיטעל געזונד צו מאכען דעם מאגען, בעזייטיגען די אבסטרוקציע (פערהארטונג) זענען א גוט אויסרייניגונגס-מיטעל, פערלייכטערן די פונקציעס פון ארגאניזם-פערדייאונג, שטארקען דעם ארגאניזם, און ערוועקען אנ׳אפעטיט

Zioła z gór Harcu D-ra Lauera

בעזייטיגען לעבער-קראנקהייטען, נירען, גאל-שטיינער, העמאראידען, רעוומאטיזם און ארטעריעסקלעראזיס, קאפ-וועהטאג, אויסשיטונג און לישאיעס

Zioła z gór Harcu D-ra Lauera

זענען געהערען בעשטאנקען אוף די ערצטליכע אויסשטעלונגען מיט די העכסטע אויסצייכנונגען און גאלדענע מעדאלען אין לאנדאן, בערלין, וויען, פאריז, לאנדאן און אין א סך אנדערע שטעדט. טויזענדער דאנקבריוו האט בעקומען ד״ר לויער פון אויסגעהיילטע פערזאנען. פרייז פון א האלב שאכטעל 1,50 זל. א גאנצע שאכטעל 2,50 זל. פערקויף אין אפטייקען און סקלאד אפטעקארסקיעם.

בעמערקונג: היטען זיך פאר טונקעלערטיגע פאלסיפיקאטען. רעפרעזענטאציע אויף פוילען:

„PROTON", Warszawa, ul. Św. Stanisława 9/11

די ענגלישע רעגירונג ווייסט נישט

וועגען א פערשווערונג געגען די סאוויעטען

לאנדאן, 20. (ספ. טעל.) די רעגירונג איז אינטערפעלירט געווארען אין פארלאמענט וועגען א פערשווערונג געגען די סאוויעטען, וואס איהר צענטראלע זאל זיך געפינען אין לאנדאן. דער פארשטעהער פון דער רעגירונג האט געענטפערט, אז, אמת, אזעלכע קלאנגען האבען זיך בעוויזען אין די בלעטער, אבער דער רעגירונג איז וועגען אזא פערשווערונג גארנישט בעקאנט.

רייכע קונסט-אוצרות אוועק מיט׳ן פייער

פאריז, 20. (ספ. טעל.) אין פאלאץ פון בעוואוסטען מיליארדער פאול זאכאראוו האט אויסגעבראכען א שרפה. עס איז פערברענט געווארען א קאסטבארע ביבליאטעק און א רייכע זאמלונג פון קונסטווערק, וואס זייער ווערט לאזט זיך גאר נישט אפשאצען.

צוליב׳ן קאמף געגען שכרות

פעהלט שוין אויס תפיסות אין אמעריקא.

לאנדאן, 20. (ספ. טעל.) דער גענעראל־פראקוראר פון די פעראייניגטע שטאטען האט ערקלערט אין סענאט, אז אלע תפיסות אין לאנד זענען איבערפולט צוליב דער גרויסער צאהל פערברעכענס געגען אנטי־אלקאהאל געזעץ. אויף יעדע 2000 ארעסטירטע געפינט זיך 1811 פערמשפטע פאר ברעכען דאס געזעץ פון אלקאהאל־פערבאט. ס׳קען זיך מאכען, אז גאר אינגיכען וועט אין די פעראייניגטע שטאטען אויספעהלען טורמעס.

א פארטער=שטוב

אדער א טרוקענער קעלער

מיט עלעקטריע, מעגליך מיט א קאנצעסיע אויף א ווערקשטעל אין דער געגענד קילינסקי, פאמארסקע, פאלודניאווע ביז צעגעלניאנע, ווערט געזוכט. אפערטען אין אדמ. פאר „קאנצעסיע״.

דער מאדערנער הערען-שניידער

ה. ראזענשטיין,

11. לסטאפאד (קאנסטאנטינער) 29, טעלעפאן 176-80

פיהרט אויס אלער ארט ארבייט לויט דער נייעסטער אויסשטאטונג מיט אייגענע און אנפערטרויטע סחורות

צום פריהלינגס- און זומער-סעזאן

לאדז
21 אפריל 1930

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז
21 אפריל 1930

די האפנונגען אויף א ווירטשאפטליכע ישועה

פערצווייפעלטע פון דעם שווערן עקאנאמישן קריזיס. וואס הערשט זייט א לאנגער צייט האט מען אין פוילן איצט זיך אנגעהויבן עטוואס צו טרייסטן. פון פערשידענע טיילן פון אייראפע און אפילו פון לענדער, וואס געפינען זיך מעבר לים, האבן אנגעהויבן צו קומען ידיעות, אז דער קריזיס איז שוין געבראכן, אדער אויף יערן פאל האלט עס ביים ברעכן, און עס איז צו דערווארטן שוין אין דער נאהענטסטער צייט א גליקליכערע צוקונפט.

די שווער-געטראפענע בעפעלקערונג אין פוילן האט אממייסטן זיך גענומען טרייסטן פון די ידיעות, וואס זענען פערשפרייט געווארן וועגן א נאהענטער בעסערער צייט. פוילן האט געהאט א גרויסן בטחון אין דער פערבעסערונג פון דער עקאנאמישער לאגע אין לאנד און איז געווען איבערצייגט, אז עס איז נענוג איין פעט יאהר, כדי צו פערגעסן אין די עטליכע מאגערע יאהרן און צו קענען דאן ווידער בירעווען.

אבער עס שטעלט זיך שוין היינט ארויס, אז אונזערע האפנונגען אויף א נאהענטער ווירטשאפטליכער ישועה זענען לכל הפחות געווען גאר-גאר פאר-פריהטע.

אט למשל האט דער „באנק פאלסקי" אין לעצטען חודש געהאט, נישט געקוקט אויף דעם רעדוצירטען באנק-קרעדיט, 112 מיליאן זל. וועקסעל-פראטעסטען. ווי מיר זעהען, אלזא, זענען די פראטעסטען פון „באנק פאלסקי" געבליבען דיזעלבע, וואס אין די פריהערדיגע חדשים, הגם די באנק-קרעדיטען זענען אין דער לעצטער צייט צוליב דעם שוואכן אומזאץ אין דער אינדוסטריע און האנדעל בעגרענעצט געווארען ביז צום מינימום.

דער דאזיגער פאקט בעווייזט, אז די ווירטשאפטליכע לאגע האלט זיך ווייטער אין פערערגערען.

נו, און פון א בור-טעטיגקייט איז כלל וכלל היינט קיין רייד נישט. א גרויסער טייל פון דער אינדוסטריע שטעהט צוליב שטילשטאנד אין דער בויר בעוועגונג אהן ארבייט.

צי דארף מען רעדען א בעסערען בעווייז, אז אויב עס שטעהען געשלאסענע פאבריקען, די אינדוסטריע ליגט פאראליזירט און די סטאגנאציע אין דער בוי-טעטיגקייט האט זיך נישט גערירט פון ארט, קען מען נישט האפען אויף א רעדוקציע פון דער צאהל ארבייטסלאזע אין לאנד?

צוליב די פאליטישע געשפאנטע פערהעלטנישען אין לאנד, ווערט דער אריינפיהר פון אויסלענדישען קאפיטאל בעגרעניצט ביז גאר. און וואס ערגער: אונזערע היימישע קאפיטאלען ווערען ארויס געפיהרט און דארט לאקירט, הגם מען בעקומט דארט נישט מעהר ווי 2 פראצענט, בעת דא איז פוילן קען מען לכל הפחות בעקומען 16 פראצענט אויף גוטע וועקסלען, מען פערציכטעט, אלזא אויף א הכנסה, וואס איז דא אכט מאל אזוי גרויס, ווי אין אויסלאנד, און מען וויל דא נישט לאקירען דאס היימישע געלד.

מען רעדט וועגען פערבילינערונג פון געלד. אמת. אז געלד איז היינט בילינער געווארען, נישט געקוקט אויף דער גרויסער געלד-שטאקונג. אבער קאפיטאל איז נישט בילינער געווארען, הלוואות צו בעקומען איז היינט זעהר שווער. כמעט אויסגעשלאסען.

פוילן קאן למשל נישט דערווארטען אין דער נאהענטסטער צייט קיין גרעסערע אינטערנאציאנאלע הלוואה, צוליב די פלענער וועגען שאפען א רעפאראציע-באנק וואס שטעהט איז צוזאמענהאנג מיט דעם יאנג-פלאן. די וועלט איז היינט אבסארבירט מיט די הלוואות, וואס שטעהען אין שייכות מיט דעם יאנג-פלאן. דערום קאן נישט זיין קיין ריי, אז אנדערע מלוכות זאלען קאנען האפען אויף א אינטערנאציאנאלע הלוואה.

מיט עטליכע יאהר צוריק איז האלץ געווען א זעהר גוטע געשעפט, בפרט האט 33 פראצענט פון אונזער עקספארט פערנומען האלץ, צוליב דעם שטילשטאנד אין דער בוי-בעוועגונג פאלען די פרייזען פון האלץ פון טאג צו טאג.

א גרויסען פראצענט-זאץ פון אונזער עקספארט האבען אויך פערנומען די פוילישע קוילען. א דאנק דעם לייכטען הייאהריגען ווינטער זענען געבליבען ליגען א סך קוילען, וואס מען האט געגראבען צוליב די כלערליי נביאות', אז מ'וועלען האבען א שווערערען ווינטער ווי פאראיאהרען. דער עקספארט האט זיך צוליב דערזעלבער סיבה שטארק פערקלענערט און די קוילען-לאגערס ביי די גרובענס זענען אזוי פערפולט, אז ס'איז איצט שווער צו געפינען א שטיקעל פלאץ פאר דער נייער פראדוקציע.

דער האנדעל און די אינדוסטריע איז געבליבען ענטוישט צוליב דעם, וואס מען האט עד-היום נישט דורכגעפיהרט קיין רעפארם פון דעם אומזאץ-שטייער. די שטייער-לאסט דעררריקט דעם האנדעל, און אינדוסטריע. ביי אזא סיטואציע קאן מען נאטירליך נישט קיין סך האפען אויף א בעסערונג פאר דער נאהענטסטער צוקונפט אויך אין ווירטשאפטליכען געביט.

וו. צ.

צו א פעראייניגונג פון אלע קולטור-כוחות

זלמן רייזען וועגען דעם יודישען קולטור-קאמף אין פוילען.

אויף דער שיף „אקוויטאניא", מיט וועלכער זלמן רייזען איז אנגעקומען קיין ניו-יארק, קאכט און טומעלט זיך. די מעהרסטע „באנא פידא" פאסאזשירען זענען אפילו שוין אראפ פון שיף, אבער אדפיצרעק זענען נאך פערבליבען די רייטע קלאס אימיגראנטען און די טוריסטען פון אנדערע קלאסען, וואס זייער כשרות דארף ערשט פעסטגעשטעלט ווערען אויף „עלים א לאנד".

אין אט דעם דאזיגען קאך האב איך געטראפען זלמן רייזענען שפאצירען מיט א פריינד, וואס איז געקומען איהם בעגעגענען און גאטש ער איז איינער פון די, וואס דארף אפגעפיהרט ווערען אויף דעם בעריהמטען „טרעהער-אינזעל" כדי דארט עקזאמענירט ווערען, איז ער אבער גוט אויפגעלעגט און שמייכעלט א צופרידענער.

מיר האבען זיך באלד אוועקגעזעצט ביי א טישעל, און רייזען האט פאר מיר גענומען שילדערען די לאגע פון דער יודישער קולטור-בעוועגונג אין פוילען. איך האב ביי איהם נישט געהארפט אנווענדען די געוועהנליכע מעטאדען פון „אינטערוויאוער", נישט געדארפט ארויסשלעפען קיין ווערטער. אדרבה, מיר האט זיך באלד אויסגעדאכט, אז איך הער א פיין-דורכגעטראכטען רעפעראט וועגען דעם צושטאנד פון דער יודישער קולטור אין פוילען.

רייזענען איז נישט איינגענאנגען דער גאנצער טומעל, וואס האט זיך געטראגען ארום אונז כמצד די אימיגראציע-אינספעקטארען און די קאנדידאטען אויף צוריקגעשיקט צו ווערען קיין אייראפא, און שפעטער, ווען אויפן שיף איז ארויפגעקומען זיין ברודער, אברהם רייזען, און אן אנדערער ברודער און א שוועסטער, מיט וועלכע ער האט זיך נישט געזעהען 25 יאהר, האט ער בלויז אויף א מינוט איבערגעבראכען אונזער געשפרעך, און צוקושענדיג זיך מיט די קרובים, און אנטשפערענדיג אויף א „וואס מאכסטו זלמן?", האט ער זיך ווידער אוועקגעזעצט און האט פאר מיר פארטגעזעצט די שילדערונג פון דעם קאמף, וואס ווערט אנגעפיהרט אין פוילען, פאר דער יודישער קולטור.

צוזעהענדיג דאס דאזיגע בילד, איז מיר קלאר געווארען זלמן רייזענס ווערטער: „פאר אייך אין אמעריקא וועט אודאי אויסקומען מאדנע דער פאקט, וואס מיר, יודישיסטען אין פוילען פיהרען א

(ספעציעל פאר'ן „נייעם פאלקסבלאט")

פערביטערטען קאמף מיט דער רעגירונג פאר דער אנערקענונג פון די יודישע שולען אין עבר יודישער שפראך, אין א צייט ווען די עקאנאמישע לאגע פון די פוילישע יודען איז אזא שרעקליכע.

„מיר, די יודישער קולטור-טוער, אין פוילען, האלטען אבער, אז דער קאמף פאר דער אנערקענונג פון דער יודישער שפראך און קולטור, איז גלייכצייטיג א קאמף פאר דער פערבעסערונג פון דער פאליטישער און אויך עקאנאמישער לאגע פון די יודען אין פוילען.

„מיר זעהען טאקע, אז אין די שטעט (ווי צום ביישפיל, ווילנא), וואו דער קאמף פאר דער יודישער קולטור איז געווען א שטארקערער, האבען די פאליאקען זיך אויסגעלערענט צו בעטראכטען די יודען אלס גלייכבערעכטיגטע, און די שטאט-פערוואלטונג האט אפילו שוין אנערקענט די רעכט פון סובסידיעס פאר די יודישע שולען.

עס איז נישט קיין צופאל, וואס בעת אויף אלע אנדערע געביטען גיט די פוילישע רעגירונג וועניגסטענס געוויסע צוגאנגען די יודען, טוט זי אפילו דאס נישט אויפן קולטורעלן געביט, דאס ווערט געטאן גאנץ בעוואוסטזיניג, עס איז א רעזולטאט פון דעם פאלאניזאציע-סיסטעם, וואס די רעגירונג ווענדעט אן אויף דעם קולטורעלן, אזוי גוט ווי אויף דעם עקאנאמישען געביט.

„אט די פאלאניזירונג פיהלט זיך שוין היינט אין דעם יודישען לעבען אין פוילען, די גאנצע יודישע אינטעליגענץ איז אסימילירט און האט נישט קיין שום פערבינדונג מיט די יודישע מאסען.

„די נייע יודישע אינטעליגענץ, נישט האבענדיג קיין ווארצלען אין די יודישע מאסען, איז אבער אויך נישט פערבונדען מיט דער אלגעמיינער פוילישער קולטור, ערשטענס דערפאר, ווייל די פאליאקען דערלאזען נישט די יודען צו פערנעהמען אלגעמיין-פוילישע פאזיציעס, און צווייטענס, דערפאר, ווייל די דאזיגע פאזיציעס זענען טאקע שוין פערנומען פון דער פוילישער אינטעליגענץ גופא, און אזוי שוועבען די יודישע אינטעליגענטען אין דער לופט. נישט האבענדיג וואו זיך אויסצולעבען.

„דאס וועט פערשטענדליכער מאכען מיין פריהערדיגע בעהויפטונג, אז אונזער קאמף פאר דער אנערקענונג פון דער יודישער שפראך און שולען איז נישט בלויז א סענטימענטאל-קולטורעלער, נאר אויך א פאליטיש-עקאנאמישער.

„זען עס גרינגער זיך מעהר יודישע שולען", שאפט זיך א גרעסערער פעלד פאר א קאנטאקט צווישען דער יודישער אינטעליגענץ און די יודישע מאסען. אבער ווען דער גרעסטער טייל פון דער יודישער יוגענד מוז בעזוכען די אלגעמיין-פוילישע שולען, ווערט נישט נאר די אינטעליגענץ נאר די גאנצע יוגענד און צוקונפטיגער דור, אסימילירט און געהט אוועק פון דער יודישער קולטור.

„אבער בעת מיר האבען נאך אין פוילען א גרויסע יודישע מאסע, וואס קען געוואונען ווערען פאר דער יודישער קולטור, זענען מיר אריים אין קולטורעלע פיהרער, מיר קוקען דעריבער מיט א געוויסער קנאה אויף אמעריקא, צוליב דעם, וואס א נעפינט זיך אזא גרויסע צאהל פון גייסטיגע פיהרער, מיר מוזען דעריבער זיך בעמיהען צו פעראייניגען די דאזיגע כוחות, איך האלט, אז דער „יודישער וויסענשאפטליכער אינסטיטוט" האט שוין א סך אויפגעטאן אין דער דאזיגער בעציהונג, אבער עס איז נאך דא א פעלד פאר ווייטערער ארבייט.

„איך בין איבערצייגט, אז די ערשטע יודישע קולטור-קאנפערענץ אין אמעריקא צו וועלכער איך בין איצט געקומען, וועט פיל ביישטראגען צו א קאארדינירונג פון די יודישע קולטור-כוחות אין אמעריקא און אין אייראפא, וואס מיר דארפען האבען אזוי נויטיג.

„דער יודישער וויסענשאפטליכער אינסטיטוט" קען דינען אלס ביישפיל פאר דער מעגליכקייט פון א פעראייניגונג פון אלע יודישע קולטור-קרעפטען אין דער וועלט. דער ערפאלג פון „יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט" איז הויפטזעכליך א רעזולטאט דערפון, וואס ער האט זיך נישט בעגרעניצט אויף איין געוויסער טעריטאריע, נאר האט זיך אויסגעשפרייט אויף דער גאנצער וועלט, און האט איצט אפטיילונגען אין 18 לענדער, און נייע סעקציעס ענטשטעהען איצט כמעט איבעראל, וואו עס איז נאר פערהא, א יודישער ישוב". (יט״א).

י. פארסקי.

וואס דער גען. פרעמיער בארטעל

האט געזאגט וועגען דער יודישער לאגע

פון יעקב לעשטשינסקי.

דער פרעמיער האט מיר בעגעגענט זעהר העפליך און האט באלד געשטעלט די פראגע, וואס פאר א איינדרוקען איך האב שוין בעקומען אויף מיין רייזע איבער די שטעט פון פוילען. איך האב נישט געהאלטען פאר נויטיג צו פערשווייגען מיין אמת'ע שטימונג, די מרה-שחורה, וואס עס האט אויף מיר אנגעווארפען די אפגעזונדערטקייט פון דער יודישער בעפעלקערונג, וועלכע פיהלט זיך ממש פערשפארט אין א געטא, פערצוימט אין אנ'ענגען קרייז פון עטליכע פרנסות. איך האב באלד אפען קלאר געזאגט דעם פרעמיער, אז אויף מיין רייזע האב איך דערוויל נאר טרויעריגע איינדרוקען. איך האב געזאגט, אז די יודישע בעפעלקערונג פיהלט זיך פערטריבען אין א קליין ווינקעל פון לעבען, און א געטא ארומגעצוימט פון אלע זייטען, וואס שטיקט און ווערגט א סך מעהר, ווי די פאליטישע מיטעלאלטערליכע געטא.

דער פרעמיער האט זיך ווי בעליידיגט פון מיינע ווערטער און האט א פרעג געטאן אביסעל אויפגערודיג און אויך ברוגז, אין וואס דאס אלץ ווייזט זיך ארויס. איך פערשפאר דא איבער'חזר'ען, וואס איך האב געזאגט.

איך האב דערצעהלט אומגעפעהר דאס, וועלכע וואס איך האב געשריבען אין דעם מעמאראנדום.

איך האב, אבער, צוגעגעבען א סך ביישפילען פון לעבען, צאפלדיגע פאקטען נאר וואס פון מיר געזעהענע און געהערטע פון לעבעדיגע מענשען, וועלכע האבען אליין זיך געגעבען אנגעליטען פון די עקזעקוטארען, איך האב דערצעהלט וואס איך האב געהערט פון מענשען, וועלכע האבען נישט לאנג אליין פערלוירען די ארבייט ביי וואנד ווייל די מלוכה האט אנגעהויבען אליין בעארבייטען די וועלדער און האט אפגעזאגט אלע יודישע אנגעשטעלטע.

איך האב איבערגעגעבען די געשיכטעס פון מענשען, וועלכע האבען אליין געבעטען קרעדיט, ביי דער מלוכה-באנק און נישט בעקומען, ווייל קריסטען, וועניגער בעגלויבטע און וועניגער קרעדיט-פעהיגע האבען לייכט בעקומען קרעדיט.

דער פרעמיער האט רוהיג אויסגעהערט און בעמערקט, אז די צענטראלע רעגירונג איז נישט אנטיסעמיטיש און האט קיינמאל נישט געגעבען א עלכע בעפעהלען, אז מען זאל יודען אפזאגען פון ארבייט אדער פון א שטעלע. די מעטאדע פון ארויפווארפען די שולד אויפן שטעקען איז א צו אלטע, אז עס זאל האבען וועלכע נישט איז ווירקונג. פערשטעהט זיך, אז אין האב באלד אפען ערקלערט, אז די סיסטעם פון אפזאגען יודען איז אן אלגעמיינע.

יודישע בעאמטע, האט דאס איז שוין אפהענגיג פון דער צענטראלער רעגירונג ווערען דאך אויך נישט צוגעלאזט.

בארטעל אליין איז פון גאליציען און ווייס, אז דארטען זענען פערהאן יודישע בעאמטע. ער האט זיך אנגעכאפט אין דעם פאקט און האט ערקלערט: אט זענען דאך אין גאליציען דא יודישע בעאמטע. די מעשה איז, אבער, וואס דאס איז איינער פון די טרויעריגסטע קאפיטלען פון דעם פוילישען אנטיסעמיטיזם. זינט גאליציען איז געווארען פויליש, האט מען נישט צוגענומען קיין איין יודישען בעאמטען. אבער דערפאר האט מען אפגעזאגט הונדערטער פריהערדיגע יודישע בעאמטע.

איך האב דאס, פערשטעהט זיך, געזאגט בארטעלען, און דא האט זיך ארויסגעוויזען, אז נאך איצט, אין יאהר 1930, זענען פערהאן גאנצע מענשען, וואס גלויבען אין דער לעגענדע, אז יודען ווילען נישט געהן ארבייטען ביי שווערער פיזישער ארבייט. בארטעל האט מיר, אז יודען ווילען נישט געהן צו שווערער ארבייט ביי די אייזענבאהנען, און די רעגירונגס-אמטען זענען איבערפילט. איך בין ממש געווען אויסער זיך פון אזעלכע ווערטער.

איך האב העפליך, אבער שטארק בעטאנענד געגענגעפערט דעם פרעמיער, אז ווען מען געהט ארום אויף די גאסען פון ווארשא און לאדז און מען זעהט ווי יודען טראגען געוואלדיג גרויסע קאסטענס אויף די פלייצעס און שלעפען ווי פערד וועגעלעך מיט סחורה, מוז מען גלויבען, אז יודען נעהמען זיך גערן פאר שווערע ארבייט, איך האב אויך דערמאהנט דעם פרעמיער, אז בשעת דער דייטשער אקופאציע האבען עטליכע טויזענד יודישע ארבייטער געארבייט ביי די אייזענבאהנען.

וואס מעהר מיר האבען גערעדט, אלץ מעהר האט זיך בעקומען, אז איך לייען א בעשולדיגונגס-אקט דעם פרעמיער-מיניסטער, און מיר אליין איז עפעס געווארען די זאך אביסעל פריקרע. איך האב איבערגעפיהרט דעם שמועס אויף דעם, אז די אמעריקאנער יודען לייגען גרויסע האפנונגען אויף דער נייער פוילישער רעגירונג, וואס ער שטעהט אין איהר שפיץ. טאקע צוליב דעם האט מיר מיין צייטונג געשיקט קיין פוילען אום גענויער זיך צו בעקענען מיט די פלענער פון דער רעגירונג, וואס זי האט בדעה פאר-צונעהמען, אום צו פערבעסערן די לאגע פון די פוילישע יודען.

ערשט דא האט דער פרעמיער גענומען דאס ווארט און האט מיר דערציילט, אז ער האט קיין שום אינטערעס נישט פאר יודישע פראגען. דאס איז געווען א פאטאלע, אויסגעדראשענע רעדע וועגען דעם, אז ווען עס איז גוט אלעמען, איז גוט אויך יודען, און אצט איז א קריזיס, און אלע ליידען אנצאינס, נאטאמאל איז אזעלכע דאס לידעלע, אז די צענטראלע רעגירונג איז נישט אנטיסעמיטיש, אז דער אדער יענער בעאמטער קאן בעגעהן א פעהלער אדער אן עוולה. מען דארף זיך נאר קלאגען וועט מען שוין די אומגערעכטיגקייט פעררריכטען. מען דארף נישט פעראלגעמיינערן איינצעלנע פאקטען, א. א. וו., א. א. וו.

איך האב בעמערקט, אז איך ווייס שוין מעהר ווי א האלבע שעה און האב נישט געוואלט מיסברויכען, איך האב זיך אפגעזעגענט און בין אוועק פון פרעמיער.

איך וויל נאר נאך איין מאמענט דערמאהנען. בשעת דער פרעמיער האט א צווייטען מאל איבערגע'חזר'ט, אז זיין צענטראלע רעגירונג איז נישט אנטיסעמיטיש, האב איך אויסגענוצט די געלעגענהייט און דערצעהלט דעם פרעמיער דעם פאלגענדען פאקט:

דער ארבייטס-מיניסטער איז די טעג געווען אין לאדז, וואו די יודישע ארבייטסלאזע ליידען א סך מעהר פון די קריסטליכע, ווייל אלס בעשעפטיגטע אין קליינע ווארשטאטען בעקומען זיי נישט קיין מלוכה-שטיצע, און דאך האט ער אויף א בעראטונג וועגען העלפען די ארבייטסלאזע נישט געהאלטען פאר נויטיג איינצולאדען אויך די פארשטעהער פון די יודישע ארגאניזירטע ארבייטער.

איך האב אונטערגעשטראכען, אז די יודישע בעפעלקערונג האט דאס בעטראכט ווי א פאטש אין פנים און ווי אנ'אבזיכטליכע בעליידיגונג. דער דאזיגער פאקט האט דעם פרעמיער פערשאפט אזעלכע יסורים, אז ער האט זיך דריי מאל צו איהם אומגעקעהרט און עטליכע מאל איבערגע'חזר'ט, אז ער פערשטעהט נישט צוליב וואס דער ארבייטס-מיניסטער האט דאס געטאן, און אז ער וועט מיט איהם וועגען דעם רעדען.

אין דעם טאג זיינעם האט זיך געפיהלט, אז ער האלט עס פאר אנ'עוולה פון דעם ארבייטס-מיניסטער. דאס איז געווען דער איינציגער מאמענט, ווען איך האב געפיהלט, אז דער פרעמיער-מיניסטער נעהמט נאהענט צום הארצען די פראגע.

—:—:—

צאהן-דאקטאר
L. Berger
זגערזשער 21, פראנט, 1 שטאק. עמפפאנגס-שטונדען פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 5 ביז 9 אווענט. פון 2 ביז 5 נאכט. אין לעטשניצע, פעטריקאווער 26

די טראגעדיע פון א געמישטער הייראט אין רוסלאנד

מיט קאסטיע גראטשאוו, דעם 25־יעהריגען קאמוניסט, האט פאסירט א „קאטאסטראפע". ער האט זיך פערליבט אין א חבר׳טע, א קאמסאמאלקע, אָדער די חבר׳טע איז געווען אנ׳אויסערגעוועהנליכע, א משיקאווע, כמעט א הייליגע און געמליך: זי איז געווען א יודישקע.

זי האט געהייסען לאה ראזענבלאט און געשטאמט פון שטעטעל וועליזש, וואס האט זיך אמאל בעריהמט געמאכט מיט דעם „וועליזשער בלוט־בלבול".

דער טאטע איהרער איז א שארניק און דערצו נאך א שמש אין א שולהלכעל אין וועליזש. דאס האט אבער נישט געשטערט זיין טאכטער לאה צו ווערען א גוטע געטרייע קאמסאמאלקע און זי איז אוועקגעפאהרען קיין לענינגראד שטודירען און ווערען א נוצליכער מיטגליד פון דער קאמוניסטישער פארטיי.

קאסטיע גראטשאוו האט זיך בעקענט מיט איהר ביי זיינעם א חבר, קאליע פאריסאוו, צו וועמען זי איז געקומען בארגען בוכארינס בוך „דער קאמף פאר נייע קאדרען" (ר. ה. דער קאמף פאר א נייעם דור).

אויך ער, קאסטיע, איז גראד געקומען צו זיין חבר בארגען אט דעם בוך און וויבאלד אזוי, איז ער דאך שוין, הייסט עס, מיט לאה׳ן א שטיקעל מחותן און מען קען אפילו זאגען, אז בוכארין אליין האט זיי פערשדכנ׳ט...

קורץ און גוט, קאסטיעס הארץ האט אנגעהויבען פלאקערן פאר ליבע צו לאה׳ן. ער האט נישט געקענט מעהר ארבייטען. נישט געקענט אפילו שלאפען און עסען, ווייל אומעטום און שטענדיג איז פאר זיינע אויגען געשטאנען לאה, וועלכע האט איהם געצייצט און געהעצט, ביז זיי האבען מיט מזל חתונה

ווי בוכארין האט „פערשדכנ׳ט" א פיהרער פון „קאמסאמאל", קאסטיע גראטשאוו, מיט דער קאמסאמאלקע לאה ראזענבלאט

פון ד. שערמאן

געהאט און לאה האט זיך אריבערגעקליבען צו קאסטיען אין צימער אריין.

„מיר האבען איינגעפאקט איהר ביסעל באַלעבאטישקייט", שרייבט קאסטיע צו זיין חבר פעטיען, „און עס אריבערגעפיהרט צו מיר אין צימער. לאה האט זיך גלייך גענומען ברענגען ארדנונג אין אונזער „דירה". קודם כל האט זי אויפגעראמט דעם צימער, אפגעווישט דעם שטויב, איבערגעשטעלט דאס „מעבעל" און עס איז מאקע געווארען א סך געמיטליכער. איך האב, פערשטעהט זיך, מיטגעהאלפען, ריכטיגער געזאגט, — געשטערט, ווייל יעדע רגע פלעג איך זיך ווארפען צו לאה׳ן; זי קושען און שמוזן, דארף איך דיר זאגען, איז געווען ביי מיר א גאנץ נישט־קשה׳דיגער. מיר האבען א גאנצען טאג געברענט די עקעלעך פון די פאפיראסען, וואס זענען געווען צעווארפען איבער דעם גאנצען צימער, און וואס אונטערן בעט ביי מיר האט זיך געטון, איז גאר מיאוס צו דערצעהלען".

אבער לאה האט געמאכט ביי איהם אזא „טשיסטקע" (ריינינונג) הלוואי אויף דער פארטיי געזאגט געווארען...

אין א פאר טעג ארום האט זיך חברה קאמסאמאלצעס דערוואוסט, אז קאסטיע האט חתונה און געקומען א גאנצע מחנה מיט ד״ת פארערונג, אז קאסטיע מיט לאה׳ן זאלען זיי געבען א „חופה וועטשערע". דאס יונגע פאר־פאלק האט אבער פערמאגט סך־הכל 70 קאפיקעס במזומן.

די פערלעגענהייט איז געווען זעהר גרויס, אָדער חברה האט נישט געוואלט אפלאזען ביז ביי איינעם פון זיי האט זיך געפונען 10 רובעל, וועלכע ער האט געמוזט בארגען בעצאהלען דירה־געלד, נאר „וועגען מארגען זאל זיך גאט זארגען!" האט מען ביי דעם חברה־מאן אוועקגענומען די צעהן רובעל און מען האט ארייגעשכר׳ט ביז אין טאג אריין.

דער פועל יוצא פון אט דער אומגעריכטער „חופה־וועטשערע" איז געווען דער, וואס מיטיע טראפימאוו, ביי וועמען מען האט אוועקגערויבט די צעהן רובעל, איז שוין געבליבען וואוינען מיט דעם יונגען פארעל, ווייל אהן דירה־געלט — האט ער געטענה׳ט, — קאן ער זיך נישט ווייזען פאר זיין בעלעבאסטע.

דערמיט איינענטליך, האט זיך פערענדיגט די קאמסאמאלישע חתונה.

באלד נאכדעם איז אויך געקומען דער „האניג־חודש", אזא האניג־חודש, וואס נישט אלע קאמסאמאלצעס זענען זוכה צו איהם.

לאה, דאס יונגע ווייבעל, האט איהר גוי׳ישען מאן, קאסטיען, אוועקגעפיהרט צונאסט קיין וועליזש. צו איהרע יודישע עלטערן.

„דער טאטע איהרער". דערצעהלט קאסטיע, „איז די ערשטע צייט געווען אויסער זיך, וואס די עלטערע און מאמע געליבטע טאכטער זיינע, האט חתונה געהאט מיט א גוי. אבער די מאמע, די אלטע שמש׳טע, האט באלד בעגריפען, אז מ׳קען נישט גייהן געגען דער וועלט און די היינטיגע וועלט געהערט דאך פארט צו דער יוגענד, און צו די קאמוניסטען".

האט די אלטע מאמע צוגעגרייט פאר דעם יונגען פאר־פאלק אזא מין שבת־יום־טוב׳דיגען מיטאג, אז קאסטיע קאן זיך נישט אפלויבען פאר פעטיען וועגען די משיקאווע יודישע מאכלים.

„די יודישע קוך דארף איך דיר זאגען", שרייבט קאסטיע צו זיין חבר, „איז א שוועהרער ענין: געפילטע פיש פעטע גריבענעס, א זופ מיט קניידלעך, פלייש מיט פלוימען און א צימעס אזא. — אוי, א צימעס!

„וואס אָבער שייך דעם שטעטעל וועליזש אליין, האב איך נאך אזא מין לאך קיינמאל אין מיין לעבען נישט געזעהן, שווער און שווינער זענען גרויסע קבצנים און די אנדערע איינוואוינער זענען נישט קיין קלענערע קבצנים, די הייזלעך שטעהען געבויגען צו דער ערד און האלטען זיך אויף הינער׳שע פיסלעך. די יוגענד איז זיך צולאפען. די עלטערע זיצען אהן א שטאך ארבייט. מען קאן זיי משוגע ווערען פון אומעט. ווען מיר שיקען אריין אהער עטליכע אנטיסעמיטען אונזערע, וואלטען זיי דערזעהן, ווי אזוי די אומגליקליכע יודען קאנען כלומרשט זיך איינארדענען ביי אלע בעדינגונגען. ס׳איז א צער צו קוקען אויף זיי. די יודען, איז נאך גרעסער איז דער צער אויף דעם אלטען שמש. מיין שווער, ווייל גאנץ שטעטעל האלט וועגען אונז און איז זיך דערהען און בערעדען אונז!"

דאך אבער האט דאס יונגע פאר־פאלק אויסגעהאלטען גאנצע צוויי וואכען אין וועליזש און נאכדעם זיך צוריקגעקעהרט קיין לענינגראד.

און דא האט זיך אנגעהויבען דאס אומגליק. אומקעהרענדיג זיך צו זיין קאמסאמאלישער ארבייט, האט קאסטיע איינמאל געטראפען די קאמסאמאלקע נאריע, וואס האט געהאט א שם פון א בייזוויליגער רכילות׳ניצע און אינטריגאנטקע.

דערוויסענדיג זיך, אז קאסטיע האט מיט מזל חתונה געהאט, און נאך פאר א יודישקע, האט נאריע כלומרשט הארציג בעגריסט קאסטיען און לויבענדיג לאה׳ן, וועלכע קאן ווערען א „גוט ווייבעל", האט זי, נאריע, א זאג געטאן אגב אורחא, אז ער, קאסטיע, זאל שוין איצט זעהן נישט צולאזען יענעם חברה־מאן צו נאהענט צו זיין ווייבעל.

— וועלכען חברה־מאן? — איז קאסטיע געוואהרען מבולבל.

— וואס הייסט וועלכען? ווייסט דען נישט, שוטה! אלע רעדען פון דעם און דו איינער ווייסט נאך נישט דערפון. דאס איז דאך קאליע פאריסאוו, מיט וועמען לאה האט געלעבט א קיילעכדיגען יאהר (דאס איז דערזעלבער קאליע פאריסאוו צו וועמען לאה איז געקומען לייהען בוכארינס ביכעל און וואו קאסטיע האט זי צום ערשטען מאל דערזעהן).

און כאטש קאסטיע האט געוואוסט, אז אט די נאריע איז אן־אויסוואורף א מיידעל און א בעוואוסטע רכילות׳ניצע, דאך אבער איז איהם די מעשה מיט קאליע פאריסאוו אריין אין די לונגען, און ער האט שוין אנגעהויבען אטעמען מיט אייפערזוכט, פערהאכט און שנאה.

אמת, קאסטיע אלס בעוואוסטזיניגער קאמוניסט האט מיט׳ן שכל פערשטאנען, אז אייפערזוכט איז טויזענד מאל ערגער פאר אלערליי נאר־קאמוניק. „אייפערזוכט", טענה׳ט קאסטיע אליין, איז דער סאמע עקעלהאפטער און העסליכער געפיהל, וואס האט זיך ארייגעכאפט אין דער קאמוניסטישער געזעלשאפט פון יענע מיטעלאלטערליכע צייטען, ווען א פרוי איז בעטראכט געווארען נישט מעהר, ווי א שטיקעל איינענטום פון׳ם מאן". אבער האט דיזעלבע בורזשואזע און קאנטער־רעוואלוציאנערע אייפערזוכט ארומגעכאפט קאסטיען, ווי מיט אנ׳אנגעווייסטען שטריק און איהם געשטיקט און געווארגען.

עס איז הערנאנגען אזוי הייט, אז ער, קאסטיע, האט איינמאל דעם בעסטען חבר זיינעם, קאליע פאריסאוו׳ן צו־מויק׳ט שיער נ׳שט ביז טויט און יענער איז וואכענלאנג אפגעלעגען אין א שפיטאל.

קאסטיע האט סוף־כל־סוף אנגעהויבען שלאגען אויך לאה׳ן און שלאגען זי אזוי בהמה׳ש און ווילד, ווי עס קען אייזעל געהערט — נישט קען זיין...

(סוף־מארגען).

הלא חכמה תקרא
ותבונה תתן קולה
בצדק כל אמרי פי, אין בהם נפתל ועקש,
אשרי אדם שמע לי, לשקד על דלתותי יום יום
איבער דעם זאלסטו נאר קומען אין מיין
העכסטקאנסולענטנע־ביכהאנדלונג צו זיין
מאנעלע, פיעטריקאווער 17
(וואכהדנגע 52) טעל. 148-79
וואו צו העבען פינקטליך עהלעריגען, [illegible]
[illegible] ביכער
צווילע, קאראנע, האדלאהע, אפ־לאציעס, [illegible]
[illegible]
אין מיילען, וועגען דיהות אין [illegible]
[illegible]
ד. מאנעלא, העכסטקאנסולענטנע
פעטריקאווער 17.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY
Wodny Rynek (róg Rokicińskiej).
Od wtorku, dnia 20/4 1930 r.
do poniedziałku, dnia 28/4 1930 r.
Dla dorosłych: Dla młodzieży:
KOBIETA NA KSIĘŻYCU
Dramat miłości i nienawiści, zazdrości i wierności na księżycu.
Akcje toczy się na ziemi i na księżycu oraz we wnętrzu międzyplanetarnego statku rakietowego podczas lotu na księżyc.
w rolach głównych:
Gerda Markus i W. Fritsch.
Następny program: „KSIĄŻE STUDENT".

ליבע! (פערצעהלונג)

דער אינערליכער קאמף צווישען דער נייער און דער אלטער געשלעכט־מאראל אין סאוויעט־רוסלאנד

פון פ. ראמאנאוו — יודיש פון א. קארטאזשינסקי

זיי זענען געזעסען אויף דער לעצטער באנק ביי דער וואנד אזוי, אז די איבעריגע פאסאזשירען האבען זיי נישט געקאנט זעהן, און די רואיגע צערטליכקייט זייערע האט געשאפען צווישען זיי אנ׳אינטימקייט, א געפעהרליכע נאהענטקייט, וועלכע האט געהאלטען איז אין וואקסען פון דעם געשפרעך, וואס זיי האבען געפיהרט.

— גוט, איך וועל דיר אלעס דערצעהלען... נאכהער בין איך מיט יענעם מאן אריינגעגאנגען אין אנ׳אנדער צימער. ער האט מיך אנגעהויבען צו קושען. איך האב די גאנצע צייט געדאכט אין זינען דעם פערקויף פון אונזערע לייכטער. און האב די גאנצע צייט טאקע געטראכט נאר וועגען דעם, אויך וועגען דעם הערב אויף זיי. ער האט מיר אבער פערזיכערט, אז ער שפילט פאר איהם קיין שום ראלע נישט. און דאן... איך ווייס אליין נישט ווי אזוי דאס איז געשעהן...

— וואס איז געשעהן?

ער האט ארויסגערערט אט די פראגע אין אזא טאן, אז דאס הארץ האט זיך ביי איהר אפגעשטעלט און הענד און פיס האבען ביי איהר אנגעהויבען צו ציטערן.

— וואס? מיין נישט, מיין טייערער... דאס הייסט... דו מוזט וויסען זיין, אז איך האב די גאנצע צייט געטראכט נאר וועגען דיר און וועגען דעם פערקויף פון די לייכטער.

— איך פרעג דיך, וואס האט ער נאכהער געטאן מיט דיר?!

און זי האט דערזעהן אין זיינע אויגען שרעקליכען כעס, א בייזקייט, עפעס ווילד־פרעמדעס.

— איך ווייס נישט טייערער... איך האב נישט פערשטאנען... איך האב איהם געוואלט אפשטעלען און האב אלץ נישט געקאנט געפינען קיין פאסענדיגען מאמענט און דערצו האב איך נאך מורא געהאט, אז ער וועט זיך אפזאגען קויפען די לייכטער. איך האב געקלערט: פאר דיר שפילט דאס כמעט קיין ראלע נישט, און דא, מיט איהם... קאנען מיר ענדליך דערגרייכען אונזער ציל. איך בין גרייט געווען צו אפפערען מיט אלץ אויף דער וועלט פאר דיר. איך האב שרעקליך געקעמפט מיט זיך, געליטען.... עס איז מיר געווען זעהר שווער זיך אליין איינצורעדען, אז דאס איז א פאראורטייל און אז איך מוז איינוויליגען....

דער חתן איז פלוצים בלייך געווארען און האט ווילד אויסגעשריגען:

— דו ביסט משוגע געווארען? וואס הייסט דו!....

ער האט אבער ווייטער נישט געקאנט רעדען און האט זיך אריבערגעזעצט ווייטער פון איהר צום העכסטען פענסטער.

א מינוט פינף האבען זיי ביידע געשוויגען.

זי האט מיט שרעק און זארג געקוקט אויף איהם, דערנאך איז זי צוגעגאנגען צו איהם.

— טייערער! זאג מיר כאטש א ווארט! וואס איז מיט דיר? רעד!

ער האט איהר אבער נישט געענטפערט און געקוקט אין פענסטער.

— איך בעט דיך...

— גייה צום טייפעל!... איך דארף דיך מעהר נישט האבען... צווישען אונז איז אלץ געענדיגט...

דאס מיידעל איז פערשטיינט געווארען פון שרעק.

— גאט איז מיט דיר!... טייערער מיינער! אה גאט!

— הער אויף צו דערמאהנען גאט! און לאז מיך צו רוה!

ער האט ארויסגענומען פון קעשענע די הונדערט רובעל און האט עס געהאלטען פאר איהרע אויגען.

— אט דאס איז דיין פרייז! פערשטעהסט עס יעצט? עקעלהאפט! עס עקעלט מיך אנצורירען דאס געלד....

און ער האט געמאכט א בעוועגונג איבערצורייסען דאס פעקעל אסיגנאציעס און, עס א שלייד׳ער טון איהר אין פנים אריין, ער האט זיך אבער בעקלערט, האט א פאר סעקונדען געהאלטען דאס געלד אין דער האנד און געשפילט מיט דעם אין דער לופטען און דאן פלוצים ענטשלאסען עס ווידער אריינגעלעגט צו זיך אין קעשענע אריין.

זיי האבען געשוויגען זעהר לאנג.

זי, א דערשלאגענע, ליבענדע, ווארטענדיג אויף א ווארט פון איהם. און ער, אנ׳אויפגערייצטער, א ווילדער אין זיין כעס, האט זיך מיט אנ׳עקעל אלץ אפגערוקט פון איהר. און מיט עטליכע מינוטען צוריק איז ער ממש אויסגעגאנגען צו זיין וואס נעהענטער צו איהר.

הפנים אבער, אז איהר קינד׳ישע אומבעהאלפענקייט האט איהם ענדליך גערירט, ווען ווען זי האט איהם אנגעריהרט פאר׳ן ארבעל, קוקענדיג אויף איהם מיט איהרע דערשראקענע אויגען, האט ער שוין נישט געהאט קיין הארץ אפצושטופען זי פון זיך. נאר האט זיך שטיל אפגערוקט א ביסעלע ווייטער פון איהר. זי האט אפגעשעצט זיין גוטהארציגקייט, האט זיך ווידער צוגערוקט נעהנטער צו איהם, געקוקט אויף איהם מיט דאנקבארקייט און איז געווען גליקליך, ווען זיין אקסעל פלעגט פונקט טרייסלען פון צוג בעריהרען איהר אקסעל.

ווען דער צוג האט זיך אפגעשטעלט, האט ער א ברומ׳ער א זאג געטון, נישט קוקענדיג אויף איהר:

— נעהם די זאכען!

און איז אוועק פאראויס, נישט קומערענדיג זיך וועגען איהר. און זי איז, ווי א געטרייע שקלאפין, איהם נאכגעגאנגען, טראגענדיג דעם שווערען טשעמאדאן, הייסע, גרויסע טרעהרען האבען זיך געגאסען איבער איהר פנים און זי האט זיי נישט געווישט.

געהענדיג צום הויז, האבען זיי דעם גאנצען וועג געשוויגען, און דרויסען איז געווען פינסטער.

ער איז אליין געגאנגען פאראויס, מיט אנ׳אויפגעשטעלטען קאלנער.

עס איז אבער קענטיג געווען, אז עס האט איהם געדריקט עפעס א פראגע.

ענדליך האט ער אראפגעלאזען דעם קאלנער און, נישט קוקענדיג אויף איהר, מיט אנ׳איינגעהאלטענער שטימע געפרעגט:

— און דעם שטייסעל האט דארט קיינער נישט געוואלט קויפען?

זי האט אויף גיך אפגעווישט איהרע טרעהרען און, אריינקוקענדיג איהם אין די אויגען, [illegible] געזאגט:

— דעם שטייסעל האב איך דארט נישט־פערגעשלאגען.

(סוף).

עראָטיק און אויסגעלאַסענקייט ביי אַמאָליגע יודען

אַ פּיקאַנטער קאַפּיטעל יודישע געשיכטע

פון ש. פּראַגער

דאָס סאַמע אינטערעסאַנטסטע דערביי איז, וואָס די דאָזיגע „טיפּע" טעאָריע וועגען „נשמה-התקרבות", וואָס איז מתיר „פרייע ליבע", געפינען מיר שפּעטער ביי נישט קיין קלענערען מאַן, ווי ביי דעם בעריהמטען דייטשען דיכטער געטהע, וועלכער האָט אין זיין בעקאַנטער ערצעהלונג „וואַלפּערוואַנדשאַפטען" דורכגעפיהרט דעמזעלבען געדאַנק, און דאָס איז געוואָרען דער „טעאָרעטישער" יסוד פון דער ראָמאַנטישער אויסגעלאַסענקייט פון די בעריהמטע בערלינער „סאַלאָנען" אין געטהע'ס צייטען. דער אונטערשיד איז נאָר געווען, וואָס געטהע, אַלס וויסענשאַפטסמאַן, האָט די זאַך „מסביר" געווען מיט „כעמיע" און „פילאָזאָפיע" און געזוכט ביי דער וויסענשאַפט דעם הכשר אויף לעבען מיט פרעמדע פערהייראַטע שעהנע פרויען; דאַגעגען, די ערשטע שבתי-צביניקעס" האָבען די זעלבע געדאַנקען אָנגעטאָן אַ לבוש פון כלומר'שטער „קבלה" און האָבען גערעדט מיט אַזעלכע ווערטער, ווי „כיסופין" (בענקשאַפט), „הזדווגות הנשמות", „תפארת" וכדומה.

סיי-ווי עס איז אַ פאַקט, אַז אויסגעלאַסענקייט איז געווען אַ סאָרט קולט אין זייער נייער רעליגיע, אַ הייליגקייט. זיי האָבען זיך פשוט נישט געשעמט דערמיט.

צווישען די דאָזיגע שבתי-צביניקעס איז געווען אַ מאַן, אַן אומגעוועהנליכער גאון, אַ געוועזענער רב ערגיץ אין באָסניע (אין די באַלקאַן-לענדער), אַ געוואַלדיגער בעל-מקובל, ער האָט געהייסען רבי נחמיה חיון, און האָט געשריבען אַ סך קבלה-ספרים, וואָס צייכענען זיך אויס מיט שטאַרקער עמקות. אפילו וועגען דעם דאָזיגען חיון (אין די פרומע יודישע ספרים פון יענער צייט ווערט ער אָנגערופען „חיון ימח שמו") איז אויך פעסטגעשטעלט געוואָרען אַ פאַקט, אַז ער איז איינמאָל געווען אין שטעדטעל סאַראַי און פערבראַכט ביי אַ בעקאַנטען יודישען גביר, ר' אברהם מאָלינע. ביים דאָזיגען גביר איז געווען אַ דינסט, אַ שעהנע גוי'ע, און זי איז געפאַלען געוואָרען נחמיה חיונ'ען; האָט ער נישט לאַנג געטראַכט, נחמיה חיון, און האָט פרייטאָג צו-נאַכטס גענומען די דינסט און נאָך אַרויסגע-גנב'עט אַ פאַר פערד מיט אַ וואָגען פון גביר'ס שטאַל און איז מיט איהר אַנטלאָפען.

אָבער די אַלע מעשיות זענען פאָרגעקומען אַלץ ביי די אַזוי-גערופענע ספרדישע יודען, וואָס האָבען כסדר געוואוינט אין די מזרח-לענדער, אין דעם הייסען קלימאַט; זייער טעמפּעראַמענט איז געווען אַ הייסער און זיי זענען בכלל אין עניני צניעות נישט געווען אַזוי שטרענג ווי אונזערע היימישע יודען פון פוילען, גאַליציע און ליטע. דעריבער איז פאַר אונז דער גרעסטער וואונדער, ווען מען זעהט, אַז ווי נאָר די אמונה פון שבתי צבי האָט אָנגעהויבען זיך פערשפּרייטען אויף אוקראַינע און מזרח-גאַליציען, האָט זיך דאָרט באַלד אָנגעהויבען אויך פערשפּרייטען דער „הייליגער קולט" פון אויסגעלאַסענקייט. און דאָס נישט ביי אָבי ליאַדע ווע מען, נאָר טאַקע ביי יודען לומדים, מקובלים, אָנגעזעהענע מענער אין דער געגענד פון לעמבערג און גאַנץ מזרח-גאַליציען. וועגען דעם האָבען מיר גענויע דאָקומענטען, אין וועלכע מען קאָן נישט צווייפלען. דאָס זענען „אורטיילען", וואָס זענען אַרויסגעטראָגען געוואָרען דורך רבנים, וואָס האָבען אויסגעפאָרשט מיט גביות-עדות. דאָס איז פאָרגעקומען בסך הכל מיט 170 יאָהר צוריק אין גאַליציען, אין יאָהר 1756 (תקט"ז), און מיר האָבען דערויף צוויי קוואַלען.

דאָס איז געווען שוין גאָר לאַנג נאָך שבתי-צבי'ס טויט, נאָר אויך אין גאַליציען האָט זיך דעמאָלט פערשפּרייט דער גלויבען, אַז שבתי-צבי איז געווען דער אמת'ער משיח, און די „גלויביגע" אין איהם (זיי האָבען זיך גערופען „מאמינים"), וואָס זענען געווען פאַר דער וועלט פרומע יודען, אָנגעזעהענע מענשען אין די יודישע קהלות אין די שטעט און שטעטלעך, גרויסע מקובלים, האָבען זיך אין געהיים געשאַפען בעזונדערע חברות, זיי האָבען עס גערופען די „מחנה", און אין געהיים האָט מען „געבענקט" נאָך דעם „דערלייזער"; מען האָט מתפלל געווען מיט התלהבות בעזונדערע תפילות, און מען האָט אָפּגעטאָן נישט-צניעות'דיגע מעשים, האַלטענדיג עס פאַר אַ הייליגער זאַך, וואָס איז געגרינדעט כלומר'שט אויף „קבלה". דאָס איז געווען יודען מיט לאַנגע קאַפּאָטעס, באָרד און פיאות, מיט שטריימלעך, און די פרויען זענען געגאַנגען קופּ-קעס אויף די קעפּ, פרום-רעליגיעזע מענשען, נאָר זיי זענען פשוט משוגע געווען צו דער דאָזיגער איינער זאַך.

אין דער ברייטער יודישער וועלט איז מען געוואָהר געוואָרען וועגען דעם, די גרעסטע רבנים האָבען זיך דעמאָלט צונויפגענומען אין דער שטאָט בראָד, וואָרים זיי האָבען געזעהן, אַז די דאָזיגע סעקטע, וואָס דראָהט אונטערצוגראָבען אַלע יסודות פון יודישקייט און יודישען מוסר, פערשפּרייט זיך אַלץ מעהר, און מען דאַרף עפּעס טון געגען דעם. דעמאָלט האָבען די רבנים און די קהלות פערוואַלטונגען געהאַט פולמאַכט אין אינערליכען יודישען לעבען. די רבנים-אסיפה אין בראָד האָט דעריבער אַרויסגעפאָדערט צו זייער געריכט די אָנגעזעהענסטע פאַמיליעס פון דער געהיימער שבתי-צבי סעקטע, צווישען וועלכע עס האָבען זיך געפונען זעהר בכבוד'דיגע מענשען, ווי די פאַמיליע שור, רבי לייב קרישער, זאָגער אַ רב, רבי נחמן בוסקער, און אַנדערע. איך רוף זיי אַלע אָן מיט דעם נאָמען „רבי", ווייל אַזוי ווערען זיי אויך טיטולירט אין דער גביות-עדות, וואָס ליגט פאַר מיר.

מען האָט גענומען אָפּנעהמען עדות ביי די בעשולדיגטע אַליין, און טייל פון זיי האָבען זיך מודה געווען. מען האָט אויך אויסגעפרעגט פרויען. איך קאָן נישט געבען די סאַמע „אינטערעסאַנטס-טע" שטעלען פון דעם עדות-זאָגען, ווייל זיי זענען פול מיט פאָרנאָגראַפיע און נישט דרוקפעהיג אין אַ צייטונג. איך וועל נאָר געבען די מעהר „אומשולדיגע".

איינער שמואל בן שלמה דערצעהלט אַזוי:

„אויף אשת איש האָב איך „במעשה" נישט עובר געווען, נאָר אויף בלויזען „הרהור". חיה, די פרוי פון הערשעל (די דאָזיגע חיה איז געווען אַ טאָכטער פון רבי שלמה שור, אַן אייניקעל פון ר' אלישע שור, פון דער פאַמיליע פון בעריהמטען גאון, מחבר פון ספר „תבואות שור") האָב איך אַרומגענומען און געקושט (אין העברעאישען טעקסט שטעהט „חבקתי ונשקתי") זעקס מאָל, אָבער געטון מיט איהר עפּעס האָב איך נישט, ווייל זי האָט געזאָגט, אַז איך בין נישט ראוי צו דער דאָזיגער מצוה. דערפאַר האָט הערשעל, איהר מאַן, געלעבט מיט מיין שוועסטער חנה".

דיזעלבע חיה (דאָס איז געווען אַ מאָדנע פרוי, זי האָט געקענט „זוהר" אויף אויסווענדיג, און פלעגט טיילמאָל אַריינפאַלען אין טראַנס, אַ סאָרט מעדיום צושטאַנד, און זאָגען נביאות") האָט אויף דעם פערהער פון די רבנים ערקלערט, אַז זי האָט געלעבט (אין העברעאיש שטעהט „זניתי") מיט עטליכע מענער פון דער „מחנה", ווייל זי האָט עס געהאַלטען פאַר אַ גרויסער מצוה.

ריזעל, די פרוי פון אַ געוויסען רבי שמואל, אויך אַ מיטגליד פון דער „מחנה", האָט עדות-געזאָגט, אַז זי האָט געלעבט מיט אַ סך מענער (זי האָט זיי אָנגערופען ביי די נעמען), און דער מאַן איהרער האָט געוואוסט דערפון; פערקעהרט ער האָט איהר אַליין צוגערעדט דאָס צו טון, ווייל דאָס איז אַ גרויסע מצוה.

עהנליכע גביות-עדות זענען געווען אַ סך. פיל פרויען, וואָס האָבען פריהער „געפּאָלגט" זייערע מענער און אָפּגעטאָן די אַלע דאָזיגע „מצוות", זענען אַליין געקומען צו לויפען צו דער רבנים-אסיפה אין בראָד און האָבען געוויינט און זיך מודה ומתודה געווען אויף אַלעם. די אסיפה האָט נאָך לאַנגע בעטראַכטונגען בעשלאָסען, אַז די וואָס וועלען תשובה טון, זאָל מען צוריק פעררעכענען פאַר יודען. מען האָט זיי אַרויסגעגעבען שווערע „תשובות"; דאַגעגען, אויף די וואָס וועלען ווייטער טון אַזעלכע זאַכען, האָט מען אויף דער אסיפה אַרויסגעגעבען אַ שטאַרקען חרם. מען האָט ערקלערט זייערע פרויען פ.ר „ז.ו.ות" און די קינדער פאַר „ממזרים", און מען טאָר מיט זיי קיינע עסקים נישט האָבען — נישט עסען מיט זיי, נישט טרינקען מיט זיי, גאָרנישט. צוליב דעם, וואָס די אַלע פערזאָנען פון דער „מחנה" האָבען זייערע מעשים „פערהייליגט" לויט „קבלה" און לויט שטעלען פון „זוהר", וואָס זיי האָבען אויסגעטייטשט פאַלש, דעריבער האָבען די רבנים אויף יענער אסיפה אין בראָד אויך אַרויסגעגעבען אַ חרם, אַז לערנען „זוהר" און „קבלה" מעג מען נאָר, ווען מען איז אַלטער פון פערציג יאָהר, און מען האָט שוין אַ סך געלערנט נגלה, און אויך אפילו נאָך פערציג יאָהר מעג מען לערנען נאָר פון געדרוקטע ספרים און נישט פון כתבי-יד (די שבתי-צבי'ניקעס האָבען גענוצט פיל כתבי-יד), ווייל זיי ענטהאַלטען מייסטענס שלעכטע מיינונגען.

(סוף קומט).

*) זעה „נייער פאָלקסבלאַט" נומער 91.

דער חוב פון דעם יודישען האַנדווערקער

עס האָבען זיך אָנגעהויבען די איינשרייבונגען אויף די קורסען, וועלכע עס גרינדעט די געזעלשאַפט „אָרט" פאַר האַנדווערקער, ווי מייסטער אַזוי אויך געזעלען. קורסען, וועלכע געהען איבער די חדר קענטנישען, וואו מען דאַרף שוין קענען אַ פאַר ווערטער פויליש רעדען און אפילו שרייבען און אַנדערע למודי חול. פאַר געהן אויף אַזעלכע קורסען איז אַמאָל נויטיג געווען דורכצומאַכען אַ קאַמף צווישען פאָטער און קינד אין יעצט — רופט די געזעלשאַפט „אָרט" אי דעם פאָטער, אי דאָס קינד זיך איינצושרייבען אויף די קורסען.

דאָס אַלץ ברענגט די צייט, די האַרבע צייט, וואָס האָט זיך ווי געשטעלט אַלס אויפגאַבע צו מאַכען שווערער דאָס מענשען-לעבען בכלל, און דאָס יודען-לעבען בפרט.

דאָס האַנדווערקער-געזעץ, וואָס איידער מיר וועלען זיך נאָר אומקוקען, וועט עס שוין אַריינגעהן אין קראַפט, האָט צווישען אַנדערע פאַך-פאָדערונגען אַ רייה גאַנץ קאָנקרעטע פערלאַנגען פון דעם, וועלכער האָט על פי מצות נישט געקענט ווערען קיין דאָקטאָר אָדער אַדוואָקאַט און זיך גאָר גענומען צו דער שעער אָדער צום אָהל. דאָס געזעץ פערלאַנגט אַזעלכע קענטנישען, אַז פיל פון די האַנדווערקער קינדער וועלען מוזען זיך גוט איבערלעגען, צי זאָלען זיי אין דער צוקונפט בלייבען ביים פאָטערס פאַך, צי וועט זיי נישט לייכטער געהן דאָס אויסקלייבען זיך אַ פרייע פּראָפעסיע.

נאָר דערווייל, אויב דער האַנדווערקער וויל האָבען די מעגליכקייט ווייטער צו עקזיסטירען און ערציהען אַ נייעם דור בעלי מלאכות, מוז ער זאָפאָרט, נישט וואַרטענדיג אויף קיין ספּעציעלע אויפרופען, אָדער האָפענדיג נאָר אויף משיח, זיך איינשרייבען אויף די קורסען, וואו ער וועט כאָטש קריגען די מינימאַלע קענטנישען, כדי צו קענען האַלטען זיין עקזאַמען אַלס עקסטערן און כדי ער זאָל קענען האַלטען געזעלען ביי זיך.

דאָס איינשרייבען זיך אויף די קורסען איז אַ הייליגער חוב פון דעם יודישען בעל-מלאכה. עס קען נאָך אויסקומען די געפאַהר, אַז דער יונגער יודישער דור, וואָס וועט און מוז זיך לערנען מלאכה, זאָל גאָר נישט האָבען ביי וועמען זיך צו לערנען, ווען דער יודישער האַנדווערקער זאָל, חלילה, פערלירען דאָס רעכט צו האַלטען געזעלען. דאָס בעדייט דאָן דעם אונטערגאַנג פון רוב מנין און בנין פון דעם יודישען פאָלק אין פוילען. עס איז אייגענטליך די אויפגאַבע פון דער צייט נישט נאָר איינצוהאַלטען, פערבעסערען און פערברייטערען די צווייגען, אין וועלכע דער יודישער האַנדווערקער האָט שוין זיין פּלאַץ ערוואָרבען, נאָר עס איז די דרינגענדע אויפגאַבע פאַרצוברייטען פאַר דעם יודישען אַרבייטענדיגען עלעמענט נייע פייגערע, בעסער געצאָהלטע מלאכות און שאַפען פאַר איהם די מעגליכקייט אַריינצוקומען אויך אין אַזעלכע פאַכען, וואו יודען זענען אָדער גאָרנישט, אָדער גאָר זעלטען דאָ.

דאָס האַנדווערק האָט נאָך זיין עקזיסטענץ-רעכט נישט פערלוירען, עס האַלט נאָך ווייט נישט דערביי. דאָס האַנדווערק קען נאָך אין פוילען אַריינגעהמען צעהנדליגער טויזענדער הענד און נאָר פון אונז אַליין הענגט אָפּ, אויף וויפיל מיר וועלען זיך אין האַנדווערק אַריינקריגען.

די געזעלשאַפט אָרט, וואָס האָט זיך געשטעלט פאַר אַן אויפגאַבע צו פערשפּרייטען מלאכה צווישען יודען, מוז האָבען אין איהר אַרבייט די מיטהילף פון די, וואָס זענען דערין פאַראינטערעסירט.

די קורסען, וואָס זענען איצט געבילדעט געוואָרען פאַר די מייסטערס און געזעלען, מוזען פערפולט ווערען ביז צום ברעג און דאַן ערשט, האָבענדיג נייע ערפאַהרונגען און נייעם מענשען-מאַטעריאַל, וועט די געזעלשאַפט „אָרט" האָבען די מעגליכקייט אַריינגעבען זיי מוט און נייע אידעען אין דעם ווייטערדיגען פאָרטשריט פון דער יודישער מלאכה.

עס וועט דאַן אַ בעל מלאכה נישט זיין, ווי עס איז ביי אונזערע אבות - אבותינו געוועזען, אַ סינאָנים פון עם הארצות און ענג-קעפּיגקייט, נאָר אַ סימבאָל פון כח, גלייכען קאָפּ און מאַטעריעלען וואוילשטאַנד.

ש. קאַץ

אונזער געזעצגעבונג וועגען אורלויב פאַר אַרבייטער און אַנגעשטעלטע

(סוף).*

ביי דער געלעגענהייט דאַרף אויך אָנגעוויזען ווערען, אַז דאָס איבערגעהן פון דער אונטערנעהמונג אין רשות פון אַן אַנדערען בעל הבית ענדערט נישט די ביזהעריגע רעכט פון די בעשעפטיגטע אַרבייטער אויפ'ן אורלאָב.

דאַגעגען פערלירט דער אַרבייטער יאָ דאָס רעכט אויף אַן אורלאָב, אויב ר'איז אַליין אַוועקגעגאַנגען, אָהן בעגרינדעטע סבות, פון פאָסטען אָדער ר'איז בעזייטיגט געוואָרען צוליב אורזאַכען, וועלכע בערעכטיגען דעם אונטערנעהמער לויט די פעראָרדנונגען וועגען אַרבייטס-אָפּמאַכען מיט פיזישע און גייסטיגע אַרבייטער צו קינדיגען אַן אַרבייטער אָהן ענטשעדיגונג (למשל פאַר בעגעהן אַ גנבה, שאַדענען די געשעפטליכע אינטערעסען, נאַכלעסיגען די פליכטען, שווער בעליידיגען א. אַ. וו.)

אין בעסטען פאַל בעקומט דער בערעכטיגטער דערצו אַרבייטער אויך נישט אויטאָמאַטיש דעם אורלאָב, נאָר ער איז מחויב דאָס ערשט פון אונטערנעהמער צו פאָדערען.

פאַר דער צייט פון אורלאָב מוז דעם אַרבייטער אויסגעצאָהלט ווערען דעם פולען אַרבייטסלוין און נישט פאָראויס נאָר אין די נאָרמאַלע אויסצאָהל-טערמינען.

קוים ווערט פעסטגעשטעלט, אַז דער אַרבייטער מיסברויכט מיט'ן ערטיילטען אורלאָב, ד. ה. ער רוהט זיך נישט אויס, נאָר איז בעשעפטיגט אין אַן אַנדערע אונטערנעהמונג צוליב פערדינסט-צוועק קען פערלירט ער דאָס רעכט אויפ'ן געצאָהלטען אורלאָב.

אויב אַן אונטערנעהמער ענטזאָגט זיך צו ערטיילען אַן אַרבייטער אַן אורלאָב, דאַרף זיך דער פעראינטערעסירטער ווענדען מיט אַ געהעריגע אָנקלאַגע צום אַרבייטס-אינספּעקטאָר און דער שולדיגער וועט פער'משפט ווערען צו אַ געלד-שטראָף אָדער אַרעסט; אַ חוץ דעם קען דער בע'עולה'טער אַרבייטער אויפמאָהנען דעם חוב פאַר'ן אורלאָב אויפ'ן ציוו. געריכטליכען וועג.

צום סוף דאַרף נאָך אויפמערקזאַם געמאַכט ווערען אויף דעם פּרט, אַז אונטערנעהמער פון האַנדווערקער-אַנשטאַלטען, וואו עס זענען בעשעפטיגט און ס'זענען געווען בעשעפטיגט נישט מעהר, ווי 4 אַרבייטער, זענען פריי פון דער פליכט צו ערטיילען אורלאָבען. אַזוי ווי דער רוב יודישע אַרבייטער זענען בעשעפטיגט אין אַזעלכע קליינע אַנשטאַלטען, קומט ממילא אויס, אַז צוליב אָט דער אייגענאַרטיגקייט פון דער יודישער עקאָנאָמיק קאָנען די ברייטע מאַסען יודישע האַנדווערקער-אַרבייטער נישט געניסען פון דערמאָנטען וואוילטאַט פון געזעצגעבער.

אַ גליק איז נאָך, וואָס די דערמאָנטע פאַרשריפט וועגען 4 אַרבייטער, איז נישט נוגע לערנ-יונגלעך, וועלכע מוזען בעקומען אורלאָב, אומאָפּהענגיג פון דער צאָהל אַרבייטער, וואָס זענען בעשעפטיגט אין דער געגעבענער אונטערנעהמונג.

י. אינפעלד

*) זעה „נייער פאָלקסבלאַט" נומער 90

Dr. H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאַנאַ 25, טעל. 126-87
ספּעציעל אַרצט פאַר הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען. מענער-שוואַכע. אַלע אַרט גאַנאָריזען, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען
נעמט אָן פון 8–2 נ.מ. און פון 5–9 און

Dr. med. J. BETTE
ספּעציאַליסט פון אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען
Piotrkowska 6, tel. 44-95
נעמט אָן פון 8–11 פאַרמ. און פון 4–6 נאָכמ.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

מאנטאג 21 כג ניסן תר"ץ

אפריל
זון-אויפגאנג 4.49
זון-אונטערגאנג 6.26

מעשה׳ן בשלשה אחים—ברידערלעך,

וואס מימ אלע דריי האט צו טון דאס פוילישע און פראנצויזישע געריכט

(—) עתערנעכטען איז צו דער לאדזער פראקוראטור אנגעקומע פון דער פראנצויזישער פראקוראטור א גרויסע זענדונג, וועלכע ענטהאלט די אקטען פון א פראצעס, אין וועלכען די ערשטע ראל שפילען דריי ברידער, וואס שטאמען פון לאדז.

דער פראצעס איז זעהר א פערוויקעלטער און שטעלט זיך פאר אויף פאלגענדען אופן:

דעם 5 נאוועמבער 1925, 6 אווענד זענען אין דער לאנדווירטשאפט פון מאריא פורניע אין פארטעפאנטען (פראנקרייך) אריינגעקומען 3 פערשוינען, האבען צושלאגען די פרוי פורניע ביז זי האט פערלוירען דאס בעוואוסטזיין, צוגערויבט ביי איהר 400 פראנק און א גרעסערע צאהל ביזשוטעריע. די אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז די אנפאלער זענען געוועזען די ברידער עדמונד, אסוואלד און מאקסימיליאן רעקס, לאדזער, וועלכע זענען געקומען קיין פראנקרייך אויף ארבייט.

נישט קוקענדיג אויף די אנשטרענגונגען פון דער פראנצויזישער פאליציי, האט זיך די אנפאלער נישט איינגעגעבען צו ארעסטירען.

ווען ס׳איז ארורך 5 חדשים, איז לויט׳ן פראנצויזישען געזעץ, פארגעקומען זייער פראצעס היגטער די אויגען, און די לאדזער ברידער עדמונד, אסוואלד און מאקסימיליאן רעקס זענען דעם 18 יוני 1926 דורך די געשווארענע ריכטער פערמשפט געווארען אויף 20 יאהר שווערע טורמע יעדער. מיט דעם האט זיך דער פראצעס געענדיגט.

דאס ווייטערדיגע שפילט זיך שוין אפ אין לאדז.

מיט 2 וואכען צוריק איז אין לאדזער שטעטישען געריכט פארגעקומען א פראצעס געגען עדמונד רעקס, וועלכער איז געוועזען בעשולדיגט אין מיסברויכען. דער ריכטער טום האט געפרעגט דעם אנגעקלאגטען, צי ער איז שוין אמאל געוועזען בעשטראפט, אויף וואס יענער האט געענטפערט, אז נישט. דער ריכטער טום האט אבער בעמערקט, אז רעקס איז געוועזען א לאנגע צייט אין פראנקרייך, און האט איבערגעשיקט דעם אנגעקלאגטען רעקס אין אויספארשונגס-אמט, כדי פעסטצושטעלען זיין פערגאנגענהייט.

די לאדזער פאליציי האט אנגעהויבען אן׳ אויספארשונג, כדי פעסטצושטעלען, וואו ס׳געפינען זיך רעקס צוויי ברידער. קודם-כל איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז אסוואלד רעקס האט אויסגעפיהרט א רויב-אנפאל אין בערלין און איז פערמשפט געווארען אויף 15 יאהר שווערע טורמע, און געפינט זיך טאקע דארט אין תפיסה. וואס שייך מאקסימיליאן איז ער צוריקגעקומען קיין פוילען און גענומען געווארען אין מיליטער — אין 18-טען פולק אין סקערניעוויץ. ווען ער האט זיך דערוואוסט, אז עדמונד איז ארעסטירט געווארען אין לאדז, האט מאקסימיליאן דעזערטירט פון מיליטער און געוואלט אריבערגעהען די רוסישע גרעניץ. דעם 14-טען אפריל האט מען איהם געכאפט ביי דער גרעניץ. בעת דער גרעניץ-פאטרול האט איהם געהייסען זיך אפשטעלען, האט רעקס אנגעהויבען ענטלויפען, מ׳האט איהם נאכגעשאסען און דער׳הרג׳עט.

עדמונד רעקס איז איינגעזעצט געווארען אין טורמע אויף קאפערניק-גאס און דער אויספארשונגס-ריכטער האט ארויסגעפאדערט די אקטען פון פראנקרייך, פון וואנען זיי זענען נעכטען אנגעקומען.

א „בלוטיגער-בריף“ פון באהן-באנדיטען

געכאפט צווייען פון די געפעהרליכע פערברעכער און צוויי באהן-גנבים

(—) אין צוזאמענהאנג מיט די דרייסטע אנפאלען אויף די טראנספארט- און פאסאזשיר-צוגען אויף דער ליניע לאדז — ווארשא האט די פאליציי בעשטימט ספעציעלע קאנוואי-דרוזשינעס, וועלכע זענען מיטגעפאהרען מיט יעדען צוג.

עהערנעכטען האט די באהן-מאכט בעקומען פון די באנדיטען אן׳אונגעוועהנליכען בריף, געשריבען מיט בלוט, די באנדיטען האבען געדראהט די מאכט, אז אויב די קאנוואיענטען וועלען זיי ווייטער פערפאלגען, וועלען זיי אנפאלען אויף א צוג און ארויסרופען א קאטאסטראפע. ס׳האט זיך אנגעהויבען אן׳אויספארשונג, כדי צו ענטדעקען דעם אויטאר פון דאזיגען בריף.

עהערנעכטען האבען די קאנוואיענטען, וועלכע זענען געפאהר׳ען מיט׳ן טראנספארט צוג ווארשא — לאדז בעלויכטען דעם גאנצען וועג מיט רעפלעקטארען. נעבען פלאכטשין האט מען בעמערקט 2 פערשוין, ליגענדיג אין א גרובען. דער צוג איז פערהאלטען געווארען און די פאליציאנטען האט זיך איינגעגעבען צו פערהאלטען די דאזיגע פערשוינען. דאס זענען געווען 2 געפעהרליכע באהן-באנדיטען, וועלכע האבען אויפ׳ן געוויסען א רייהע באהן-אנפאלען אין פאמערן און פויזען. מ׳האט ביי זיי געפונען פערשידענע מכשירים, דורך וועלכע זיי האבען זיך ארויפבעקומען אויף די וואגאנעס. זיי האבען אויך ביי זיך געהאט א גאנצען ארסענאל געוועהר. די באנדיטען האבען זיך מודה געווען צו די אנפאלען און צו שרייבען דעם „בלוטיגען בריף“.

דעמזעלבען טאג זענען אויך ארעסטירט געווארען 2 באהן-גנבים סטעפאן באזוש און ראמאן זיידאמסקי. מ׳האט ביי זיי אפגענומען א טעקע מיט פיל געלד, א קאראקול-מאנטעל פאר 4000 זל. און אנדערע זאכען. דאס געלד געהער צו עדווארד סארנאווסקי און דער מאנטעל צו אננא זאגאיעווסקא. ביידע לעצטע זענען בערויבט געווארען אין צוג, נאכדעם, ווי זיי זענען איינגעשלאפען געווארען. אלע באהן-גנבים געפינען זיך שוין הינטער׳ן שליסעל.

א בלוטיגער יודישער באנדיט

איז נאך לאנגע יאהרען נעכטען געכאפט געווארען

(—) אין די לעצטע 2 וואכען איז דער אויספארשונגס-אמט אין לאדז געווען שטארק פערנומען מיט׳ן זוכען א געוויסען שמואל ווארטיצקי, פסיידאנים „סטראדעג“, וועלכער האט זיך זעהר געשיקט בעהאלטען פאר דער מאכט.

שמואל ווארטיצקי איז בעת דער מלחמה געווען א פערד-גנב און באנדיט. אין יאהר 1920 האט ער אויסגעפיהרט א באנדיטען-אנפאל אין לוטאמירסק ביים ווירט ראזענוואלד, ער האט דעמאלט אויף א בעסטיאלישען אופן ערמארדעט די טאכטער פון ראזענוואלד׳ן — בתיה. די פאליציי האט דעם אנפאלער ווארטיצקי בשום אופן נישט געקענט כאפען. מיט א יאהר שפעטער האט ווארטיצקי ארגאניזירט א באנדע, וועלכע האט, אונטער זיין אנפיהרונג, אדורכגעפיהרט אנפאלען, מארדען און איינברוכען. אזוי האט די באנדע געארבייט 2 יאהר אין פוילען און די מאכט איז געגען איהם געווען פשוט אונמעכטיג.

ווען די פאליציי איז אבער געקומען אויף ווארטיצקי׳ס שפורען, איז ער אין יאהר 1924 ענטלאפען קיין דייטשלאנד און דורך די ווייטערדיגע 4 יאהר האט ער אויסגעפיהרט אנפאלען אין דייטשלאנד, בעלגיען און ארגענטינא, און האט דארט נישט איין לעבען אויפ׳ן געוויסען.

אין דער צווייטער העלפט פון יאהר 1928 איז ער געכאפט געווארען ביים אויספיהרען א רויב-אנפאל אין מינכען, און פערמשפט געווארען אויף אנדערהאלבען יאהר תפיסה. די שטראף איז ער אפגעזעסען, און אין אנהויב 1930 איז ער ווידער געווען אויף דער פריי. דעמאלס האט ווארטעצקי פערלאזען דייטשלאנד און צוריקגעקומען קיין פוילען, וואו ער האט געמיינט, אז ער איז שוין פערגעסען געווארען. מיט צוויי וואכען צוריק האט דער לאדזער אויספארשונגס-אמט דורך פערשידענע אבסערוואציעס פעסטגעשטעלט, אז ווארטיצקי געפינט זיך אין לאדז. מיט ז׳עם דאזיגען ענין האט זיך פערנומען דער לייטער פון אויספארשונגס-אמט, אויבער-קאמיסאר ווייער אליין, דורך צוויי וואכען האט מען דעם פויגעל געזוכט אין לאדז, אבער אהן רעזולטאט. ערשט עהערנעכטען האט דער אויספארשונגס-אמט פעסטגעשטעלט, אז ווארטעצקי בעהאלט זיך אויס ביי א געוויסען וויינגאט, בערעק-יאסעלעוויטש 9.

עהערנעכטע, ביינאכט האט א גרויסע אפטיילונג אגענטען מיט אויבער-קאמיסאר ווייער בראש ארומגערינגעלט דאס דערמאהנטע הויז און אריינגעדרונגען צו וויינגאט׳ן אין דער וואוינונג. ווארטעצקי איז געכאפט געווארען. ער האט קיין שום ווידערשטאנד נישט געשטעלט.

א געשמידטען אין קייטען האט מען איהם אפגעפיהרט אין אויספארשונגס-אמט, און פון דארט אין טורמע אריין.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן.

גאסטראלן פון די אמעריק. סטארס אנא און היימאן יאקובאוויטש

היינט, מאנטאג, דעם 21-טען, 9 א זייגער אווענד
היימאן יאקובאוויטש׳ס גרויסע אויפפיהרונג
נייע דעקאראציעס — שענע קאסטיומען — ספעציעלער באלעט

„אמעריקאנער חתונה“

אין 2 אקטען מיט פראלאג פון ה. יאקובאוויטש.
הויפט-ראל „סאסעלע“-אנא יאקובאוויטש. ס׳איז ספעציעל אנגאזשירט געווארען
דער בעליבטער ארטיסט און זינגער מיכאל קליין.

ס׳נעהמט אנטייל (לויט א.ב.) פרויען: בעזמאן, מאכאראווסקא, צערה, פאדערמאן. מענער: אריעל, אייזענבערג, בעלבירסקי, האמבורגער, מאכאראווטקי, נייהויז, פאלאנסקי, ראקאוו.
מוזיקאלישער לייטער: ל. זעלמאן. בילעטען ביי דער קאסע פון טעאטער.

נישט-ארגאניזירטע ארבייטסלאזע וועלען בעקומען ארבייט

א דעלעגאציע פון ארבייטסלאזע, נישט ארגאניזירטע אין די פראפעסיאנעלע פעראיינען איז געקומען אין דער וואיעוואדזטווע בעטען ארבייט. די דעלעגאציע האט בעקומען א צוזאג, אז די וואיעוואדזטווע וועט אנווענדען אלע מיטלען וועגען בעקומען די ענטשפרעכענדע קרעדיטען, כדי צו אונטערנעהמען עפענטליכע ארבייטען און געבען די ארבייטסלאזע בעשעפטיגונג.

די זאמעל-ליסטעס פאר די ארימסטע

דער קאמיטעט צו העלפען די ארימסטע בעט די איגהאבער פון הייזער און אינסטיטוציעס, וועלכע האבען בעקומען ליסטעס צו זאמלען נדבות, די דאזיגע ליסטעס ווי אמשנעלסטען צוריקצוקעהרען אין קאמיטעט. (פינאנץ-קאמער זאוואדזקא 11).

א פלאן פון לאדז

(מ) די בוי-אפטיילונג ביים מאגיסטראט האט אויסגעפערטיגט א פלאן פון דער שטאט לאדז, וועלכער וועט נאכ׳ן אפדרוקען פערקויפט ווערען אינסטיטוציעס אין פריוואט-פערזאנען.

דער פרייז פון א קארטע וועט בעטרעפען 7 זלאטיס.

באלד נאך די חגאות

וועט מען אנהויבען צו געבען לאמבארד-קרעדיטען פאר דער אינדוסטרי

(—) אלס רעזולטאט פון לאנגע אונטערהאנדלונגען, איז ענטגילטיג פינאליזירט געווארען דער אפמאך צווישען „באנק פאלסקי“ מיט דער אפטיילונג פון לאדזער באנק-פערבאנד וועגען לאמבארד-קרעדיטען פאר דער אינדוסטרי. דערווייל האט „באנק פאלסקי“ געשטעלט צו דיספאזיציע 15 מיליאן זלאטעס. די קרעדיטען וועלען ערטיילט ווערען באלד נאך די חגאות און זיי וועלען געגעבען ווערען אויף 9 און א האלב פראצענט.

גאטאווא — פערטיג!

און איצט בוג זאפלאטש!..

(—) אלע שאצונגס-קאמיסיעס פון אומזאץ-שטייער האבען שוין פערענדיגט די שאצונגען פון דאזיגען שטייער.

די שטייער-צאהלער האבען שוין בעקומען צאהלונגס-נאקאזען. דער טערמין פון רעקורסען און דער אפעלאציע-קאמיסיע ענדיגט זיך דעם 15 מאי.

א רשימה פון דער ארבייטסלאזיגקייט אין לאדז

און אין דער סביבה

(—) אויפ׳ן געביט פון מלוכה׳שען ארבייטס-פערמיטלונגס-אמט (שטאט לאדז און די קרייזען לאדז, לאסק, שעראדז, לענטשיץ און בזשעזשין) זענען איצט רעגיסטרירט 53,314 ארבייטסלאזע. נאר אין לאדז – 36930, אין פאביאניץ – 3.747, אין זגערזש 4.173, אין זדונסקא-וואלא – 2.084, אין טאמאשאוו – 4.657, אין קאנסטאנטין – 600, אין אלעקסאנדער – 381, אין רודא-פאביאניצקא – 542.

פון אונטערשטיצונגען געניסען 29.428 ארבייטסלאזע; בלויז אין לאדז געניסען פון אונטערשטיצונגען 23.031 ארבייטסלאזע.

ס׳גייט שוין ווידער גראבען...

אז מ׳האט זיך אנגעזעצט אויף די רינשטאקעס, און מ׳וויל זיי דוקא פטור ווערען

(—) באלד נאך יום-טוב וועט מען אנהויבען אויפגראבען די לאדזער גאסען לויט דעם בעשלוס וואס איז אנגענומען געווארען אויף דער קאנפערענץ אין דער שטעטישער סטאראסטווע וועלען די ערשטע אנהויבען די ארבייטען די עלעקטראווניע און טעלעפאנען, דאן די גאזאווניע און טראמווייען. די ארבייטען וועלען געפיהרט ווערען אויף די גאסען, זאכאדניא, קאשטשושקי, זאוואדזקא, וואולטשאנסקאי, שענקעוויטשא, קילינסקיעגא, פילסודסקיעגא, טראגוטא, קאליגא. די ארבייטען אויף די דאזיגע גאסען וועלען פערענדיגט ווערען ביז 1 אויגוסט, ביז דעמאלס וועלען אויך די הייזער אויף די דאזיגע גאסען פעראייניגט ווערען מיט דער קאנאליזאציע. פון 1 אויגוסט וועלען זיך אנהויבען די ברוק-ארבייטען, די רינשטאקען אויף די דאזיגע גאסען וועלען אינגאנצען אפגעשאפען ווערען.

ס׳באנקראטעלט זיך ב״ה

(—) אין בערנאוויטש האט אפגעשטעלט די צאהלונגען די מאנופאקטור-הורטאווניע א. פוקסמאן, די פאסיווען בעטרעפען 300 טויזענד זלאטיס.

* * *

אין פויזען האט אפגעשטעלט די צאהלונגען איינע פון די גרעסטע טריקאטאזש-פירמעס יאן פאקאינסקי. די חובות בעטרעפען 1 מיליאן זל.

ארבייטער פאר׳ן „רויטען-קרייץ“

(—) די ארבייטער פון קרושע און ענדערס פאבריק האבען געזאמעלט צווישען זיך 787 זל. פאר׳ן שפיטאל פון „רויטען-קרייץ“, די פירמע האט פערגרעסערט די סומע ביז 1000 זל.

צעריסען געווארען אן ארבייטער

ביים אקערן די ערד

(—) אין דארף דאבושעף הינטער קאליש איז געשעהען א שרעקליכער פאל: אן׳ארבייטער מיכאל ווארטיקא, האט אקערנדיג אנגעטראפען אויף א בעגראבענעם גראנאט, וועלכער האט אויפגעריסען און דעם ארבייטער צוריסען אויף שטיקער.

דער גרעסטער קלאנג=פילם פון דער וועלט

נח'ס תבה

עטליכע „יום=טוב'דיגע" פראלאנגאציעס

טעגליכע כראניק פון האנדעלס=געריכט

(י) די פירמע יוזעף ראזענהאלץ טעקסטיל־אויכאר־בייטונגען, קאראלא 17, לאנגער פיעטריקאווער 69, האט אריינגעטראגען אין האנדעלס־געריכט א ביטע וועגן פראלאנגירען די צאהלונגען. דער בילאנס שליסט זיך מיט דער סומע פון 534.606 זלאטים, די וועקסעל אבלינא בעטרעפט זעקס הונדערט טויזענד זלאטים.

די צווייטע ביטע וועגן פראלאנגאציע האט אריינגעטראגען די פירמע גוסטאוו ערנעסט רעסעל, פיעטריקאווער 84, די אקטיווען פון דער פירמע בעטרעפען 125,319 זלאטים, פאסיווען — 73,260 זלאטים.

דאס געריכט האט ערטיילט א פראלאנגאציע פון די צאהלונגען דער פירמע מיכאל שפיוואק און קאמפ., פארבערייי בענעדיקטא 102, די פראלאנגאציע איז געגעבען געווארען אויף איין חודש צייט. אלס ריכטער־קאמיסאר איז בעשטימט געווארען דער האנדעלס־ריכטער קא. שימיע זש כאניטץ, און אלס געריכטס אויפזעהער — אדוו. אסקאר אפּטערגוט, און דיר. זיגמונט ראטהע.

ס'איז אויך ערטיילט געווארען א פראלאנגאציע דער פירמע שטיינבערג, שפיוואק און קאמפ. דער געריכטס־אויפזעהער און דער ריכטער קאמיסאר זענען דיזעלבע.

ס'זענען אויך פראלאנגירט געווארען די צאהלונגען דער פירמע יוזעף ליפסקי טעקסטיל־אויסארבייטונגען זשעלאנא 13, לאנגער פעטריקאווער 56. אלס ריכטער־קאמיסאר איז בעשטימט געווארען דער האנדעלס־ריכטער מיכאל קאן, אלס געריכטס־אויפזעהער אדוו. סטאפאן לאסקי.

די פירמע הייגמאן, פיעטרקאווער 37 האט צוריקגעצויגען איהר ביטע וועגען פראלאנגאציע און צוליב דעם איז דער גאנצער ענין דורך דעם האנדעלס־געריכט אנולירט געווארען.

אויך די פירמע אנטאני ספארענקעוויטש, פיעטריקאווער 150, און קאסטאנטינער 26, האט צוריקגעצויגען איהר ביטע וועגען „נאהור", וואהרשיינליך דערפאר, ווייל זי איז אריינגעקומען מיט איהרע בעלי חובות.

דאס געריכט האט אויך בעשטעטיגט דעם אפּמאך פון דער באנקראטירטער פירמע משה יורבערג, מיט איהרע קרעדיטארען. יורבערג צאהלט צעהן פראצענט פון זיינע חובות אין צוויי ראטעס, 1 ראטע אין צאהלבאר דעם 30 דעצעמבער 1930 און די צווייטע דעם 30 דעצעמבער 1931.

א צוויישטאקיג הויז איז פלאמען

פייערלעשער ראטעווען מיט מסירת=נפש די לאקאטארען

(—) פרייטאג נאכמיטאג זענען די פייערלעשער אלארמירט געווארען וועגען א דראהענדער שרפה, וועלכע איז אויסגעבראכען אויף דווארסקא 50.

ווען עטליכע אפּטיילונגען פייערלעשער זענען אנגעקומען אויפן ארט האט דאס פייער שוין גע־האט ארומגענומען דאס צוויישטאקיגע וואוינהויז וואס געהערט צו וואזשוניעץ גראטשיק. אויף דער גאס האט געהערשט א מאמעשרייבליכע פאניק: פרויען האבען ספאמירט, געחלשט, און געבעטען הילף פאר די איינוואוינער פון דעם ברענענדיגען הויז.

די פייערלעשער זענען צוגעטראטען צו אנגע־גישער רעטונגס־אקציע, צוליב דעם אבער, וואס דאס פייער האט שוין געהאט ארומגענומען די הינטערנע טרעפען, האט מען די איינוואוינער גע־מוזט ארויסנעהמען דורך די פענסטער מיט לייטערס. די פייערלעשער האבען גענוא בייט העלדיש, איינשטעלענדיג זייער לעבען א געפאהר. דער קאמף מיט די פלאמען האט געדויערט עטליכע שעה. די אקציע איז נאך מעהר פערשווערט געווארען, צוליב דעם, וואס אין דער נאהענט איז איננאנצען קיין וואסער נישט געווען, ערשט ארום 8 א נאכט איז דאס פייער איינגעלאשען געווארען.

ווי ס'האט ארויסגעוויזען די ערשטע אויספאר־שונג, איז די שרפה ענטשטאנען צוליב דער אויך־פארזיכטיגקייט פון איינגעשטעלטען פון ווין און ספירט־געוועלב, וואס געפינט זיך אין דעמזעלבען הויז. דער דאזיגער אנגעשטעלטער, א געוויסער וויטקאווסקי, איז אראפּגעגאנגען אין קעלער מיט א ברענענדיגע ליכט און האט, צוליב אומפארזיכטיג־קייט איז צובראכען געווארען א פלעשעל מיט ספירט וועלכער האט זיך גלייך א געהויבען צו ברענען.

די שאדענס זענען נאך נישט פעסטגעשטעלט, זיי זענען אבער זעהר בעדייטענד.

שוין איז אנהויב מאי

וועלען זיך לאקאטארען ציהען אויף קאנסטאנטינער פאלעסיע

(—) ס'איז פארגעקומען די ערשטע זיצונג פון דער קאמיסיע אויף צו פערטיילען די וואוינונגען אויף קאנסטאנטינער פאלעסיע, צו דער קאמיסיע געהערען וויצעפרעזידענט ראפאלסקי, לאזניקעס קאק און אהאמסקי, און ראטמענער אנדרושעיאק, גאנסקי, עהאלד, מילמאן, האלענדערסקי, און רום. אלס פארזיצענדער איז געוועהלט געווארען לאזניק קאק.

ס'איז בעשלאסען געווארען נישט צו בעטראכטען די ביטעס, וואס זענען אנגעקומען נאך דעם פעסטגעשטעלטען טערמין, ס'איז אויך בעשלאסען געווארען נישט צו בעטראכטען די הונדערט ביטעס וואס זענען אנגעקומען פון איינוואוינער אויסער לאדז אויך אין בעשלאסען געווארען נישט צו בעטראכטען די ביטעס, פון לאדזער איינוואוינער, וואס וואוינען אין לאדז וועניגער ווי 2 יאהר. ס'זענען דעריבער נאר געבליבען צו בעטראכטען 1250 ביטעס. צו דעם צוועק איז די קאמיסיע צוטיילט געווארען אויף 6 אונטערקאמיסיעס, אין יעדער סוב־קאמיסיע וועט אריינגעהן 1 ראטמאן און 2 בעאמטע, וועלכע וועלען קאנטראלירען אויפ'ן ארט דעם וואוינונגס־צושטאנד פון יעדען בעווערבער. די קאמיסיעס וועלען אנהויבען ארבייטען היינטיגען דינסטאג און וועלען פערטיג מאכען די ארבייט אין פער־לויף פון 12 טעג.

דאן האט דער פארזיצער א ארכנעלייענט א בריף פון אנפיהרער פון 28־טען פולק, וועלכער בעט גיכסטיג צו ערלעדיגען די ביטעס פון די מי־ליטער־לייט, וועלכע רעפלעקטירען אויף וואוינונגען, ס'איז בעשלאסען געווארען די דאזיגע ביטעס צו בע־טראכטען צוגלייך מיט אלע אנדערע.

ס'איז פאראויסגעזעהען, אז די ערשטע לאקא־טארען אויף פאלעסיע וועלען זיך דארט אריבער־קלייבען שוין אין די ערשטע טעג פון חודש מאי.

די איצטיגע לאגע אין ציוניזם און אין ארץ־ישראל

פערזאמלונגען אין דער ציוניסטישער ארגאניזאציע

אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגא־ניזאציע איז פארגעקומען א פערזאמלונג געווידמעט דער איצטיגער לאגע אין ציוניזם און אין ארץ־ישראל. אויסער רעפ. ד"ר ראזענבלאט האבען זיך אין דער פערזאמלונג אויך בעטייליגט די געסט פון ארץ־ישראל, וועלכע ווילען לעצטענס אין לאדז: ה' אברהם לערנער, מיטגליד פון וועד הלאומי און ד"ר שפינדעל פון תל אביב.

רעפ. ד"ר ראזענבלאט עפענט די פערזאמלונג, בעגריסט די געסט אין נאמען פון דער ציוניס־טישער ארגאניזאציע, און פון די אנוועזענדע. ער גיט אפּ א בעריכט פון דער זיצונג פון ציוניסטישען אקציאנס־קאמיטעט און פון ארמיניסטראטיווען ראט פון דער יודישער אגענץ. דערנאך שילדערט ער די געשעפענע לאגע נאך די געשעהענישען אין ארץ־ישראל, און איז צוזאמענהאנג מיט דער פערעפענט־ליכונג פון דעם בעריכט פון דער בריטישער אויס־פארשונגס־קאמיסיע, ער רעדט ארום אויספיהר־ליך די ענגלישע קאלאניאל־פאליטיק בכלל, און די ארץ־ישראל־פאליטיק בפרט, און פיהרט אויס, אז די געשאפענע לאגע האט גענומען אקטועל די ווי־כטיגסטע פראבלעמען פון אויפבוי פון דער יודישער נאציאנאלער היים, וועלכע מוזען געפינען זייער לעזונג. אבער — זאגט ער — דער אויפבוי פראצעס איז נישט אבהענגיג פון קיין איין שטר־מונג אין לאנד, פון דער ענגלישער פריינדליכקייט אדער אומפריינדליכקייט, — דער שווער־פונקט ליגט נישט אין דער פאליטיק, נאר אין אונזער איי־גענער קאנסטרוקטיווער ארבייט אין ארץ־ישראל. אין דער ענטוויקלונג פון דער העברעאישער קולטור, אין דער פערברייטערונג פון דער יודישער קאאפּ־עראציע, פון דער אינדוסטריע און האנדעל, דאס איז די מיינונג פון פרעזידענט וויצמאן און די אנדערע יודישע פיהרער, די דאזיגע מיינונג טיילט אויך דער גאנצער יודישער ישוב אין ארץ־ישראל.

דערויף רעדט ה' אברהם לערנער, ער דאנקט דער ציוניסטישער ארגאניזאציע פאר דער איינלאדונג און געהט אריבער צו דער שילדערונג פון דער לאגע אין ארץ־ישראל נאך די אב־געשעהענישען. דער ישוב — זאגט ה' לערנער — בעשעפטיגט זיך נישט מיט פאליטיק, נאר מיט זשעדנער קאנסטרוקטי־ווער אויפבוי־ארבייט. דער ענטפער פון דעם ישוב אויף די געשעהענישען איז געווען — פער־גרעסערונג פון דער ענערגיע, אינטענסיווע אנשטרענ־גונג אויף אלע געביטען. דער ישוב פערלאנגט איצט פון גלות־יודענטום אויך זיין ענטפער — צו פער־שטארקען דעם פאנט, די געשאפענע פאזיציעס אין ארץ־ישראל דורך א פערשטארקטע ע.ה. און־זער גורל — זאגט דער רעדנער — ליגט נישט אין דער האנד פון ענגלאנד, נאר אין אונזער א געגענער האנד. מיר מוזען זיך אנשטרענגען און ווייטער בויען, נישט קוקענדיג אויף אלע שטערונגען.

צולעצט רעדט ה' ד"ר שפינדעל, ער שילדערט די גרויסע ענטוויקלונגס־מעגליכקייטען פון א"י און בעטאנט די נויטווענדיגקייט פון פריוואטער איני־ציאטיוו. ער רעדט ארום די ווירטשאפטליכע לאגע פון די יודען אין די גלות־לענדער, און בעזונדערס אין פוילען, און קומט צום אויספהר, אז די איינציגע לעזונג פון דער יודען־פראגע איז ארץ ישראל מיר שטעהען — זאגט דער רעדנער — ווי־דער פאר א גרויסער עליה און מיר מוזען — אוי־סער די נאציאנאלע קאפיטאלען — אויך דורך פרי־וואטער איניציאטיוו שאפען געהעריגע אינסטיטוציעס, וועלכע זאלען געבען די מעגליכקייט די עולים איינצו־ארדנען זיך אין לאנד.

ד"ר ראזענבלאט דאנקט די געסט פאר זייערע אויספיהרונגען און שליסט די פערזאמלונג.

זאל פילהארמאניע

היינט, מאנטאג, ד. 21 אפריל, 4 נאכמ.

איינציגער קאנצערט

פון לידער און אפּערע־אריעס

— פון —

VITTORIO

WEINBERG

וועלט־בעריהמטער באריטאן פון טעאטער „La Scala" אין מעדיאלאן, גענוו. ארטיסט פון דער אפּערע אין ירושלים. מיט'ן אנטייל פון

ZUZANNA KARIN

ביים פארטעפיאן: דיר. Teodor Ryder

בילעטען צו בעקומען אין פילהארמאניע־קאסע טעג־ליך פון 10 30 פריה ביז 2 א זייגער נאכמ. און אויך פון 4 א זייגער נאכמ. ביז 7 א זייגער אוונט.

DR. MED.

L. Pikielny

אוראלאג

ספעציאל־ארצט פאר נירען, בלאז און הארן־קראנקייטן

8 NAWROT 8, tel. 2,19-90

נצהמט אן פון 4—7 אוונט.

פון לאדז קיין בזשעזשין

וועלען מיר בקרוב פאהרען מיט'ן טראמוואי

(—) די דירעקציע פון די לאדזער עלעקטרי־שע צופאהר־באהנען איז, אויפ'ן גרונד פון אנ'ער־לויבניש פון מיניסטעריום, צוגעטרעטען צו דער אויספארשונגס־ארבייט ביים אדורכפיהרען א טראם־וואי־ליניע פון לאדז קיין בזשעזשין אויף א שטח פון 22 קילאמעטער.

דער פראיעקט פון אויסבויען אזא ליניע, וועלכע וועט פארן לאדזער קרייז האבען א געוואל־דיגע בעדייטונג, איז שוין אויסגעפערטיגט געווא־רען, און אין די נאהענסטע טעג וועט ער איבער־געשיקט ווערען אין מיניסטעריום צו בעשטעטיגען.

באלד נאכדעם וועט מען צוטרעטען צו די בוי־ארבייטען.

צוליב דעם, וואס דאס קאמוניקאציע־מיניס־טעריום האט צוגעזאגט, אז עס וועט נישט מאכען קיין שוועריגקייטען ביים רעאליזירען דעם דער־מאהנטען פלאן, דארף מען האפען, אז גאר בקרוב וועלען אנגעהויבען ווערען די ארבייטען ביים בוי־ען א טראמוואי־ליניע לאדז — בזשעזשין.

אויף די „שלאכט־פעלדער"

די קאנטראלע נאך די אויסראטונג פון די שטשורעס

(מ) נאך דעם, ווי ס'איז פאריגע וואך אדורכ־געפיהרט די מאסען־אויסראטונג פון די שטשורעס אויפ'ן שטח פון דער שטאט, זענען די סאניטאר־קאמיסיעס צוגעטרעטען צו קאנטראלירען די רע־זולטאטען פון דער דאזיגער אקציע.

לויט די ביזאיצטיגע אויסרעכנונגען האבען 80 פראצענט הויזבעזיצער געקויפט די סם־פילען. די סאניטאר־קאמיסיעס פיהרען איצט אדורך אינ־ספעקציעס פון אלע הייזער.

שמאט! שמאט!

ווי גרויס שמאטעס האבען דאס רעכט צו זיין

(—) לויט'ן נייעם באהן־טאריף קאן מען אי־בערשיקען טעקסטיל־שמאטעס נאר 1 מעטער לאנג און 4 צענטימעטער ברייט. ווען מ'טרעפט שמא־טעס פון א גרעסערער מאס, ווערען ארויפגעלעגט גרויסע שטראפען. דאס ווערט געטון צוליב דעם, ווייל די מאכט האט מורא, אז מ'וועט אריינפיה־רען אלס שמאטעס שטיקער סחורה, וועלכע מ'קען צוזענטועל אויסארבייטען אלס קאנפעקציע־זאכען.

כדי צו נארמירען דעם דאזיגען ענין האט זיך די האנדעלס־קאמער געווענדעט צום באהן־מיניסטעריום, אז ס'זאל ערלויבט ווערען אריינצו־פיהרען אלערליי שמאטעס, נישט קוקענדיג אויף דער גרויס, פון וועלכע מ'קען אבער שוין נישט אויסארבייטען קיין נייע מלבושים.

וועגען א פרייז קוראנט פון בלעכער

(א) די טעג איז אויף דער איניציאטיוו פון יודישען ראטמאן פון דער האנדווערקער־קאמער כארמאץ פארגעקומען די ערשטע געמיינזאמע זיצונג פון יודישען און קריסטליכען בלעכער־צעכען, ס'איז בעשלאסען געווארען, אז ביידע צעכען זאלען צו־זאמענארבייטען, כדי צו פרעציזירען א פרייז־קו־ראנט, וואס זאלען פערפליכטען אלע האנדווערקער פון דערמאהנטען פאך.

אומגליקס=פאלען

(—) אויף בענעדיקטא 28 האט פעליקס צא־לופקא אין א שיכור'ן צושטאנד זיך געפרובט אראפּוואַרפען פון צווייטען שטאק. ער איז אראפּ־געפאלען אויף א סלופּ און זיך אויפגעשניטען דעם בויך, אין א שווערען צושטאנד האט מען איהם אפּגעפיהרט אין שפּיטאל.

* * *

אין סטארע־ראקיטשע האט דער 3־יעהריגער לעאן ליטווין, אנשטאט א מעדיצין, אויסגעטרונקען סם, אין א שווערען צושטאנד איז דאס קינד אפּ־געפיהרט געווארען אין אננא־מאריא־שפּיטאל.

* * *

אויף זאוואדזקא 7 איז דורך א פוהר צוגע־דריקט געווארען צו דער וואנד די 50־יעהריגע עמיליא פאלוווסק. זי איז אפּגעפיהרט געווארען אין שפּיטאל.

דער בּיליגסטער איינקויף
פון דער נייעסטער קאָסמעטיק איז נאָר אין דער נייער פּערפומעריע
I. DRUKIER, 5 Zawadzka 5, tel. 175-92
ענגראָסיסטען בעקומען בעדייטענדע ראַבּאַטען.
בעמערקונג: צו יעדען איינקויף ווערט צוגעגעבען גראַטיס אַ פלאַקאָן פראַנצויזישען פּערפום.

אַפּטייקען
היינטיגע נאַכט-דיזשורען

(—) היינט דיזשורירען פאָלגענדע אַפּטייקען: אַנטאָניעוויטש, פּאַביאַניצקאַ 50; כאַנדזינסקי פּיעטריקאָווער 164; סאָקאָלעוויטש, פּושעיאַזד 19; רעמביעלענסקי, אַנדזשעיאַ 26; זינדעלעוויטש, פּיעטריקאָווער 25; קאַספּערקעוויטש, זגערסקאַ 54; טראַוואָווסקי 56.

פינף פּאָליקליניקעס פון דער קראַנקען-קאַסע

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער רעאָרגאַניזאַציע פון דער קראַנקען-קאַסע, זענען די ביז-איצטיגע לעטשניצעס פעריואַנדעלט געוואָרען אויף פּאָליקליניקעס. עס זענען שוין בעשטימט געוואָרען 5 דירעקטאָרען פאַר די דאָזיגע פּאָליקליניקעס.

אַלס דירעקטאָר פון דער ערשטער פּאָליקליניק איז בעשטימט געוואָרען ד"ר ווייגאַנד, פון דער צווייטער — ד"ר קורצמאַן, פון דער דריטער — ד"ר קאַמעלהאַר, פון דער פערטער — ד"ר מאַטשעווסקי פון דער פינפטער — ד"ר אַרצט.

אַלס דירעקטאָר פון דענטיסטישען אינסטיטוט איז בעשטימט געוואָרען פּאָלק. ד"ר מילאַדראָווסקי, די ראַיאָן-דאָקטוירים און אַמבולאַנסען וועלען אונטערליגען די דירעקטאָרען, וועלכע וועלען פעראַנטוואָרטליך זיין פאַר דעם הייל-צושטאַנד און פאַר'ן ביודזשעט.

היינט ציוניסטישער מיטינג אין „בני ציון".

היינט, מאָנטאָג, דעם 21-טען אַפּריל 7 אַ זייגער אָוועגד קומט פאָר אין „בני ציון" אויף רזשגאָווסקאַ גאַס 7 אַ גרויסע פערזאַמלונג געווידמעט דער לאַגע אין ציוניזם און אין ארץ-ישראל. מיט רעדעס וועלען אַרויסטרעטען: דעפּ. ד"ר ראָזענבלאַט און לאַוניק אַ. יאָעל.

די פּרץ-אַקאַדעמיע אין „הזמיר"

(ל) נעכטען האָט די לאָדזער טעאַטער-סטודיע ביי דער געז. „הזמיר" איינגעאָרדענט אין אייגענעם לאָקאַל אַ גרויסע אַקאַדעמיע געווידמעט דער 15-טער יאָהרצייט פון י. ל. פּרץ. די אַקאַדעמיע האָט געעפענט ה' י. מ. מאָשקאָוויטש, דער לייטער און רעזשיסער פון דער סטודיע.

די פּרעלעגענטין נחמה עפּשטיין פון ווילנע האָט אין איהר רעפעראַט אָנגעוויזען, אַז י. ל. פּרץ איז אין דער יודישער ליטעראַטור דער מייסטער פון דער מאָדערנער יודישער נאָוועלע. דער עולם האָט איהר בעדאַנקט מיט שטאַרקע אַפּלאָדיסמענטען.

נאָך דעם האָט די סטודיע אויפגעפיהרט פּרצ'עס איינאַקטער „די שוועסטער" און די סצענקעס „מקובלים" „שבת-גוי".

צום סוף האָט דער דיכטער אַפרים קאַגאַנאָווסקי פון וואַרשאַ איבערגעלייענט מיט ערפאָלג אַ ליד און אַ אימפּראָוויזאַציע געווידמעט י. ל. פּרצען.

דאָקטוירים קאָנסטאַטירען.
אַז ס'איז דערווייל אַנ'איינגערעדטע קרענק

(—) אין צוזאַמענהאַנג מיט דער ידיעה, אַז די קראַנקען-קאַסע וויל רעדוצירען די לוינען פון די דאָקטוירים, שטעלט דער דאָקטוירים-פעראַנד פעסט, אַז ער האָט קיין שום בריף אין דער הינזיכט פון דער קראַנקען-קאַסע נישט ערהאַלטען, און האָט וועגען דעם לחלוטין קיין שום ידיעה נישט.

„מיט'ן פּנים צו דער זון"

אונטער דעם דאָזיגען נאָמען איז אָקאָרשט ערשינען אַ בוך לידער פון דעם לאָדזער יונגען דיכטער ישעיהו שפּיגעל.

אַרויסגעגעבען איז דאָס בוך דורך דעם ניי-געגרינדעטען לאָדזער פערלאַג „אַלפאַ".

אין איינעם פון די קומענדיגע נומערן וועלען מיר וועגען דעם געלונגענעם דעביוט פון דעם לאָדזער דיכטער שרייבען באריכות.

צוזאַמענפאַליה פון דער רעליגיעזער אַרבּייטער-יוגענד אין לאָדז

היינט, מאָנטאָג, 10 פריה עפענט זיך אין נייעם זאַל פון בית-יעקב צעגעלניאַנאַ 3 דער צוזאַמענפאַליה פון דער רעליג. אַרב.-יוגענד ביי „פּועלי אגודת ישראל" פון לאָדזער ראַיאָן. אין דעם צוזאַמענפאַליה בעטייליגען זיך דער וו. פּרעזידענט פון פּא"י אין פּוילען ד"ר א. לאַנגלעבען (וואַרשאַ) און דער גאַנצער עקזעקוטיווע פון די יוגענד-גרופּען ביי פּא"י אין פּוילען.

אפרים קאַגאַנאָווסקי צו גאַסט אין לאָדז

נעכטען האָט געווייזט אין לאָדז און בעזוכט אונזער רעדאַקציע דער בעקאַנטער יודישער שריפטשטעלער און פעליעטאָניסט אפרים קאַגאַנאָווסקי.

אין אַ חברישען שמועס מיט אונזערע מיטאַרבּייטער האָט ה' קאַגאַנאָווסקי איבערגעגעבען פערשידענע טשיקאַווע נייעסען פון וואַרשאָווער ליטעראַרישען וועלטעל.

היינט פאָהרט ער אָפּ צוריק קיין וואַרשאַ.

היינט
קאָנצערט פון וויטאָריאַ וויינבערג

היינט, 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג, קומט פאָר אין פילהאַרמאָניע דער קאָנצערט פון בעריהמטען יודישען זינגער, פּרעמיער פון דער מילאַנער אָפּערע וויטאָריאַ וויינבערג.

וועגען וויינבערג'ן איז לעצטענס זעהר פיל געשריבען געוואָרען. דער קינסטלערישער וועג פון דעם דאָזיגען זינגער איז אַ מערקווירדיגער: פון אַנ'אָרימען יודישען בחור — ביז צום ערשטען זינגער פון דער גרעסטער אָפּערע אין דער וועלט.

ס'איז פערשטענדליך דעריבער דער געוואַלדיגער אינטערעס, וועלכען די אויפטריטען פון וויטאָריאַ וויינבערג רופען אַרויס אומעטום און נאַטירליך אויך אין אונזער שטאָט.

65 יעהריגער יודישער שניידער-מייסטער אין טאָמאַשאָוו
בעגעהט זעלבסטמאָרד אויס נויט

טאָמאַשאָוו, 20. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). היינט, אחרון של פסח אין טאָמאַשאָוו אויפגערודערט געוואָרען פון אַ זעלבסטמאָרד וועלכען ס'האָט בעגאַנגען דער אַלגעמיין בעקאַנטער, 65-יעהריגער שניידער-מייסטער לייבוש גרינשפּאַן, (קושטשאָווע 4), דער אומגליקליכער איז אַ לאַנגע צייט אַרומגעגאַנגען אָהן אַרבּייט און האָט געליטען נויט. ער איז צוליב דעם אַריינגעפאַלען אין אַ מרה שחורה און האָט זיך אַרומגעטראָגען מיט געדאַנקען וועגען זעלבסטמאָרד. די היימישע האָבען איהם דעריבער געהיטען.

היינט, ווען קיינער איז נישט געווען אינדערהיים, האָט גרינשפּאַן אַרויף אויפ'ן בוידעם פון דער בייאַנגען הויז, און האָט זיך דאָרט אויפגעהאַנגען. דעם זעלבסטמאָרד האָט מען בעמערקט ערשט אין צוויי שעה אַרום.

דער זעלבסטמערדער האָט איבערגעלאָזט אַ פרוי מיט 7 קינדער. דעם טויטען קערפּער האָט מען אָפּגעפיהרט אין פּראָזעקטאָריום.

די לויה וועט פאָרקומען ערשט היינט.

מרים'ל טאַנצט.
היינט — טאַנץ-פריהמאָרגען פון מרים'ל דייכעס.

היינט, מאָנטאָג, דעם 21 טען אַפּריל 12 אַ זייגער מיטאָג טרעט אויף אין פילהאַרמאָניע די פענאָמענאַלע יוגענדליכע טענצערין מרים'ל דייכעס. די קליינע טענצערין, וואָס האָט מיט איהרע ביז-איצטיגע אויפטריטען ערבּערט די הערצער פון יודישען פּובּליקום, האָט אויף איהר היינטיגען קאָנצערט אָנגעגרייט אַ פולשטענדיגען נייעם פּראָגראַם, ס'איז דעריבער זיכער, אַז אויך אין לאָדז, וואו מרים'ל דייכעס האָט אַזוי פיל פערעהרער — בּפרט צווישען איהרס גלייכען, צווישען קליינוואַרג און יוגענד — וועט איהר היינטיגער קאָנצערט צוציהען גרויסע מאַסען פון פּובּליקום, די יודישע קינדערלאַך.

אַ חוץ מרים'ל דייכעס טרעט אויך אויף דער בעריהמטער אַרטיסט פון היגען שטאָטישען טעאַטער ה' יאַן מראָזשינסקי, וועלכער וועט רעציטירען פערשידענע קינדער-מעשה'לעך.

פון „ספּלענדיד"

אין קינאָ „ספּלענדיד" האָט נעכטען געזאָלט געהן צום לעצטען מאָל דער קלאַנג-פילם „דער דזשאַז-זינגער" (כל נדרי) מיט אַל. דזשאָלסאָן. צוליב דער גרויסער פּרעקווענץ פון פּובּליקום ווערט דאָס דעמאָנסטרירען פון דאָזיגען פילם פּראָלאָנגירט.

פון „אַרדט"

היינט, מאָנטאַג 7.45 אָוועגד צו בּיליגע פּרייזען פון 1 ביז 4 זל. און 10 אָו. צו געוועהנליכע פּרייזען. ס'ווערט געשפּילט „טשאַקענדיג און קנאַקענדיג". וואָס האָט גרויס ערפאָלג ביים עולם.

פערבלאָנדזשעטע קינדער

אויף שוו. יאַקובּאַ 6 ביי ה' יעקב פּישעל געפינט זיך אַ פערבלאָנדזשעט טיירעלע פון אַ יאָהר 3, טראָגט אַ רויט היטעלע, אַ גראָאַט קליידעל אַ סוועטער און אַ וויים שערצעל.

*

ביים מורה הוראה ר' לייבוש ראָזענבערג, (פּאָמאָרסקאַ 4) געפינט זיך אַ פערבלאָנדזשעט יונגעלע פון אַ יאָהר 5, אַ שאַטין, טראָגט אַ גרין זשאַקעטעלע, שוואַרצע לעטשלעך.

שייטל־עך
צו מעסיגע פּרייזען צו בעקומען ביי
פּאַרזשוצקאַ, קאָמיענגאַ 5

ספּאָרט-בּעוועגונג.

„הכוח" (וויען) – פּאָלאָניאַ (וואַרשאַ) – 4:1

וואַרשאַ, 20 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) היינט איז דאָ פאָרגעקומען אַ פוסבּאָל-מעטש צווישען דעם וויענער „הכוח" און דעם וואַרשאָווער קלוב „פּאָלאָניאַ". צום מעטש איז געקומען אַנ'עולם פון איבער 4,000 מאַן. דער מעטש האָט זיך פערענדיגט מיט'ן רעזולטאַט 4:1 פאַר פּאָלאָניאַ.

„חשמונאי" – „קדימה" 0:0

נעכטען איז ביי אַ גרויסען עולם צושויער פאָרגעקומען דער מייסטערשאַפטס-מעטש פון דער „ב" קלאַס צווישען די צוויי דערמאָנטע מאַנשאַפטען.

ביידע יודישע קלובען, וועלכע קאָנקורירען צווישען זיך שוין זייט אייניגע יאָהר וועגען דער העגעמאָניע אין יודישען ספּאָרט-לעבען, האָבען אויפ'ן דאָזיגען מעטש אַרויסגעשיקט זייער בעסטען צוזאַמענשטעל און דעריבער האָט דער מעטש אַרויסגערופען אין די יודישע ספּאָרט-קרייזען אַ גרויסען אינטערעס.

דער שטאַרקער רעגען, וואָס איז געגאַנגען אין אָנהויב פון מעטש, האָט אָבער אונמעגליך געמאַכט צו ענטוויקלען דאָס שפּילען און צוליב דעם איז דער מעטש געשטאַנען אויף אַ נידריגער מדרגה. אויסער ברוטאַלען שפּילען פון אייניגע פוטבּאָליסטען האָבען ביידע מאַנשאַפטען גאָרנישט בעוויזען. דער מעטש האָט זיך פערענדיגט מיט אַ רעמי-רעזולטאַט 0:0.

חשמונאי II — קדימה II 3;3 (0:2)

דער דאָזיגער מעטש איז פאָרגעקומען וועגען דער מייסטערשאַפט פון דער „צע" קלאַס.

נ.ס.ס. — ל.ט.ס.ג. (רעז.) 0:5 (0:1)

וועגען דער מייסטערשאַפט פון דער „אַ" קלאַס.

באָקס-מעטש לאָדז—בערלין 7:9

דער נעכטיגער באָקס-מעטש צווישען די רעפּרעזענטאַנטען פון לאָדז און בערלין האָט זיך פערענדיגט מיט אַ רעזולטאַט 7:9 פאַר לאָדז.

די בערלינער רעפּרעזענטאַנץ איז בעשטאַנען פון 8 פּערזאָן דערפון 3 יודען, מיטגלידער פון בערלינער „מכבי".

רינג-קאַמף-טורניר אין לאָדזער צירק

נעכטען האָט זיך אין לאָדז אָנגעהויבען אַ אינטערנאַציאָנאַלער רינג-קאַמף-טורניר. אין טורניר בעטייליגען זיך אַ גאַנצע רייה בעקאַנטע פּראָפעסיאָנעלע רינג-קעמפער. די רעזולטאַטען פון די קאַמפען זענען פאָלגענדע:

שניידער (בייערן) – בוכהיים (זאַקסען) דער קאַמף האָט זיך פערענדיגט אונענטשידען.

פּאָל פאַוור (פראַנקרייך) – דובּראָוויטש (יוגאָסלאַוויען) אין דער 11. מינוט האָט געזיגט פאַוור.

בראַוער (עסטלאַנד) – מאַטיקאַ (טשעכיען) אין דער 13. מינוט האָט געזיגט מאַטיקאַ.

נאָכמיטאָג האָבען געקעמפט:

פישער („מכבי", ברין) – דוצמאַן אין דער 10. מינוט האָט פישער געלייגט דוצמאַנען.

מאַטיקאַ – באַרטינק (אויבערשלעזיען) אין 10 מינוט האָט געזיגט מאַטיקאַ.

פּאָל פאַוורע האָט רעמיזירט מיט מיראַנג (טשעכיען)

און אין 20 רגע האָט פערינגער (אַרגענטינאַ) בעזיגט גרענאַוויטשען יוגאָסלאַוויען.

היינט קומען פאָר ווייטערע קאַמפען 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג און 8 אָוועגד.

לאָדזער קאַמעראַל-טעאַטער „אַרדט"
אַל. 1. מאַי 2
פריהער ענגל. זאַל
דירעקטאָר. לייטער: משה בראָדערזאָן. דירעקטאָר: יוסף סטרוגאַטש.
קאָמפּאָזיטאָר: דוד בייגעלמאַן
היינט, מאָנטאַג, 7.45 אָוועגד צו ביליגע פּרייזען פון 1 ביז 4 זל., 10 אָוו. צו געוועהנליכע פּרייזען. ס'ווערט געשפּילט
„טשאַקעדיג און קנאַקעדיג"
אין צוויי טיילען. 16 גאַנץ נייע נומערן 16
קאָנפעראַנסיער: נתן רייכענבערג.

וויכטיג פאר שניידער-מייסטער און קאנפעקציאנערען!
מיר טיילען מיט, אז מיר האבען געעפענט א געשעפט פון
שניידער = צודאטען
וויקטאריאס	ראססהאר	שפעציאל אפטיילונג פון
בעק	קעפער	דאמען
ערמיל-פוטער	סרויזע	הערען
וואלשאנקא	מושלין	קינדער
אלפאגאס	לייווענד	פנעוף
זיידענע פוטערס	סאמט-קעלנער	גארנע

געפינט זיך שטענדיג אויף לאגער צו ביליגע פרייזען א גרויסען אויסוואהל
קומט און איבערצייגט אייך! מיט אכטונג
8 נאוואמיעסקא 8 BAZAR RRAWIECKI
פראנט געוועלב
אין הויז ווי עס געפינט זיך דאס טוך-לאגער פון בנימין מאראסא.
בעמ: פאר בעשטעלטע שניידער ספעציעלען ראבאט.

חסד של אמת ומנחמי אבלים, לאדז
מאכט בעקאנט, אז היינט, מאנטאג, דעם 21/4 ד. י. 3 א זייגער נאכמיטאג צום 1-טען טערמין און ביי נישט ערשיינען די געהעריגע צאהל מיטגלידער – 5 א זייגער נאכמיטאג, ווערט פארקומען
די יערליכע גענעראל-פערזאמלונג
פון די מיטגלידער אין פנראיינס-לאקאל פיעטריקאווער 34. די פערוואלטונג.
באמערקונג: מען בעט מאסענוויין צו ערשיינען.
16360

REKLAMY NOWOCZESNE
MARKI OCHRONNE
DEKORACJE WYSTAW
Atelier Dekoracyjno-Graficzne
DE ATELIER GE
71 CEGIELNIANA 71

הערט לעזט!! אכטונג! אכטונג!
קאנקורענץ = פרייזען!
כדי צו ערמעגליכען די ברייטסטע קרייזען פון ג׳פ בליקום צו בעקומען א ביליגע און גוטע קינסטלערישע אויפנאהמע, זענען די פרייזען אין מיין פאטאגראפישען אנשטאלט געווארען פארקלענערט ווי:
12 שט. „EXPRESS PICTURES" זל. 2
6 . פאס-פאטאגראפיעס 2
6 . פאסט- . ברוין . 6
6 . . אויף זייד . 8
אכטונג! צו א ½ טוץ זיידענע פאסט-פאטאגראפיעס גיט מען צו
א אריגינעלע פארטרעט בחנם
ס׳ווערען אויך אויסגעפערטיגט פארטרעטען אין ראהמען און אויך א פערקויף פון ראהמען. קומט און איבערצייגט אייך
מיט אכטונג
„PARISIEN" קונסט-פאט. אנשטאלט
פראנציסקאנער 30

צאהן-ארצט
St. Gelberg
וואוינט יעצט
Zawadzka 14, tel. 108-33
נעהמט אן פון 10–2 און פון 4–7

צוליב אבר׳יזע פון זא-פארט א בערצוגעבן א געוועלב מיט א שהוב
אין א גוטען פונקט
נאווראט 32.
ביי רעווענטאל.

פראצאווניע
פון לייסטען און ראהמען צו בילדער,
ווי אויך אוואל-ראהמען
J. Krężlewski i Z. Zagańczyk
הורט Łódź, Gdańska 105 דעטייל

Dr. Z. Rakowski
ספעצ. פאראוירען-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקה.
קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 27-81.
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעטשניצע, זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2—3

האנד-זאקען-ארבייטער
ווערען געזוכט.
— צו ערפאהרען —
גדאנסקא 27,
ביי כאלני.

Dr. W. ŁAGUNOWSKI
Specjalista chorób skórnych, wenerycznych i moczopłciowych
przeprowadził się na ul.
Piotrkowskiej 70
róg Traugutta).
Przyjmuje od 8[30] do 10[30] rano, od 1-ej do 2[30] pp., od 6 do 8[30] wiecz.
w niedziele i święta od 10 do 1-ej.

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 51-78
הויט און װענערישע קראנקע
בלאזען און ליגמחילאינס
נעמט אן פון 4—7 אין אוונט

Dr. med.
LAJCHTER
צאהן-כירורג
Chor. szczęk, dziąseł podniebienia, języka pit.
przeprowadził się
na ZIELONĄ 9
lp. front, tel. 149-66
od 1½–5 po poł.

W. EYCHNER
אינזשעניער-אקושער
זגערזשער 11.
טעל. 134-72
נעמט אן פון 6–8 אוונט

ספארט-צירק
אויפ׳ן פלאץ באלוטאווויטשא 61.
היינט, מאנטאג, דעם 21. אפריל ד. י.
2 גראנדיעזע פארשטעלונגען
מיט׳ן פולען פראגראם
4 א זייגער נאכמיטאג און 8 א זייגער אוונט
רינג = קאמפען
און ארטיסטישע קרעפטען.

עלטערן!
אין מיין חדר = שולע הערען נאכמיטאג אנגענומען
קינדער, וואס לערנען אין פאלקשעכנע שולען צו לערנען חומש, רש״י, תנ״ך, משניות, גמרא, תפלה, עבריה, רעדען און שרייבען העברעאיש און יודישע בריוו. זעלבסט צוזאמענשטעלען. מ׳הערען אויך אנגענומען אנפענגער וואס מ׳וועט אין פערלויף פון 5 חדשים אויסלערנען גרינדליך דאווענען. א שטרענג - רעליגיעזע ערציהונג! צוגענגליכע פרייזען.
אנמעלדונגען טעגליך 4 ביז 7 אוונט.
יחיאל דוד ראזענפעלד
פלאץ וואלנאשטשי (נייע שטאט) 6,
קווער אפיצינע, רעכטס, 2. שט.

דאס חדר פון לוטאמירסקא 9 (האטעל-גאס)
איך לערן אויס גרינדליך עברי זאגען ווי אויך פערגרייזונג עברי דורך 6 חדשים. ווי אויך אן אפטיילונג פאר קינדער צו לערנען חומש, רש״י און דאווענען פערטייטשען געגען גאראנטיע. צו דער צופרידנהייט פון די עלטערן, פון די שילער, אויך אז די קינדער זאלען זיין געהאלטן כשורה.
מיט אכטונג מרדכי ליב שטערן, האטעל-גאס 9.

פון זאפארט צו פערמיטען א
פראנטאווע קעלער
אין צענטרום אלטשטאט
רוג קאשששטשעלנע און מרדכ גבאי׳
צו ערפאהרען אויף דער שטעל ביים ווירט.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און דענטיסטישער קאבינעט.
גושטשינער 11, טעלעפאן 3763
אפען פון 9 פריה ביז 7 אוונט.

ד״ר אימיך נאז, האלז, אויערען קר.	4½—5½
ד״ר קרשנער קינדער-קראנקה.	9-11 4½-5
ד״ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	12–2
ד״ר לוביטש הויט און געשלעכט-קר.	12½ 1½
ד״ר שפירנפעלד נערווען און גמסמינע קר.	1—2
ד״ר גאלדבלאט אויגען-קראנקה.	12½—1½
ד״ר חיים כירורגישע קראנקהייטען	2—3
ד״ר שפערלאווסקי פרויען-און געבורטס-הילף	4½—5½

פסיכא-טעראפיע, שפראך-שטערונגען ווי שטאמלען א.א.וו. מעדיצינישע קינסטליכע בערג-זון-בעשטראלונג, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפעראצ. ווי אויך פערלאנגן וויזיטען אין שטאט. אין לאבאראטאריום ווערען אנגענומען אלע ארט אנאליזען, אויך פלעגמע און בלוט
אימפונגען געגען שקארלאטין.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען
א רענטגען-אינסטיטוט.
ד״ר לאזשינסקי ספער אפאלסקא
צאהן-ארצט 10—1 3—6
קינסטליכע צאהן, קראנען, פאמבען א. א. וו.
די לעטשניצע איז טעטיג אויך זונטאג

וויכטיג פאר מענער און פרויען!
ביי מיר בעקומט מען פערשיד. דאקטארסקע ביכער, ווי מיטלען פאר מענער-שוואכע נור 50 גר., וועגן שוואנגערשאפט 50 גר., וועגן אנאניזם 30 גר. א. א. אויך גיב איך ארויס פערשידענע ביכער אהיים אויסצולייענען צו ביליגע פרייזען.
אויך קען מען קריגען פערשידענע ביכער צו קויפען מיט א גרויסען ראבאט. איך קויף אויך אלטע ביכער און ראמאנען. קומט און איבערצייגט אייך! מיין אדרעס: אלטשטאדט 1, ביים צייטונגס פערקויפער וועלניארזש.

Dr. med. H. KRAUSKOPF
אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
צעגעלניאנא 45, טעל. 113-47
נעמט אן פון 4 ביז 7 אין אוונט.

ס׳ווערט געזוכט
האנד-זאקענמאכער (ינס)
א היים צוגעמען ארבייט.
אפערטען אין אדמיניסטראציע פאר „ארבייס״.

טליתים-פאבריק
אויסארבייטונג פון וואלענע, האלב-וואלענע, זיידענע טליתים כמו טערקישע, קאלאמייער, ווי אויך טליתים קטנים, הורט און דעטייל מיט אויספערטיגונג, אויך גארטלען, שפאניעס און ציצית
צו בעקומען ביליגער ווי איבעראל, ביי
א. ח. ציטרינאווסקי, קאמיעננא 1,
אין טויער, פארטער, קומט איבערצייגט אייך!
ס׳ווערען אויך אנגענומען אלטע טלתים צום וואשען

די מעכאנישע
שלאסעריי און שווייסעריי
פיהרט אויס זעמטליכע מאשין-רעפעראטורען, שווייסונגען, צופאסונג פון מאשינען-טיילען מיט גאראנטיע און :—: געגען ביליגען פרייז :—:
J. REDER, Łódź
11 קאנסטאנטינער 11 (רוג זאכאדניא)
פריוואט-וואוינונג: גדאנסקא 20.

יוגנט-סעקציע ביי פועלי אגודת ישראל
לאדז, וושכאדניא 66.
דערמיט מעלדען מיר, אז היינט, מאנטאג, 10 א זייגער פריה עפענט זיך אין נייעם זאל פון „בית יעקב" (צעגעלנ. 3) דער
צוזאמענפליה פון די יוגענד-גרופן
ביי „פועלי אגודת ישראל" פון לאדזער ראיאן
מיט פאלגענדער טאג-ארדנונג:
1) ערעפנונג, 2) בעגריסונגען, 3) בעריכט פון די ארטס-גרופען פון לאדזער ראיאן, 4) דיסקוסיעס, 5) דער מצב פון דער יוגענד-בעוועגונג; רעפעראט פון געג. סעקר. י. האלפערן, 6) דיסקוסיעס, 7) אוגנדערע קולטור-אויפגאבען; רעפעראט פון עקזעקוטיווע פארזיצענדער ה׳ ג. גוטבוים ווי אויך ה׳ מ. ראבינאוויטש, 8) דיסקוסיעס, 9) פאאמראטישע אויפנאהמע פון צוזאמענפליה.
היינט, מאנטאג פון 3–4 נ״מ א געמיינזאמע חבר׳ישע מאלצייט (מ׳טאג)
10) א אידיאלאגישער רעפערט, בעהאלטען דורכ׳ן וויצע-פ׳ עזירנט פון פא״י און פוילען ד״ר א. לאנגלעבען (ווארשא), ל. שמשקאטש (לאדז), 11) רעפערט פון רעד. פ. לאנדענבערג א.ד.ט. „צוקונפט", „יוגענד", „יוגענדליכע פועלי-אגודיסטען", 12) געמיינזאמער בעזוך און בעזיכטיגונג פון פאבריקס-אונטערנעהמונגען, 13) די אויפגאבען פון די יוגענד-גרופען לגבי איהר פרעסע? רעפערט פון ה. פארזיצענדען פון עקזעקוטיווע ה׳ פ. פלאטאן, 14) אויסדריקען אומצופרידני דעם יוגענד-אמט אין לאדז, 15) פערשידענע פראגען, 16) וואהלען פון ראיאן-קאמיטעט פון לאדזער ראיאן, 17) שלום. אמגאנג געגען אמגלאדונגען.
די פערוואלטונג.

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר וועזערישע הויט-קראנקה.
און מענער-שוואכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער.
קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערווען-קראנקהייטען.
קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט קאסמעטיק.
—– טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אוונט. —–
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
– בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. –
וויזיט 3 זל.

Dr. med. J. Lubicz
ORTOPEDA, Gdańska 28 tel. 18-31
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערדרימונגען פון די פלייצעס און גלידער.
איינגעפיהרט א ״אבאלוניע פון זעמטליכע ארטאפעדישע אפאראטען, ווי: הילפערקעס אויף פלאטפוסען, קונסט-ליכע פיס, גוט פעסען א.ז.וו. עמפפאנגט פון 5—7 אז

Dr. med. I. WAJNBERG
Cegielniana 47, tel. 26-02
אינערליכע קראנקהייטען.
ספעציעל פאר לונגען- און הארץ-קראנקהייטען בעשטראהלונגען און קינסטליכע בערג-זון
[illegible]

אנאנסען-פרייז
פאר׳ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו״ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 . . . . . . 60— . . . . . 4 .
נאכ׳ן טעקסט—12 . . . . . . 18— . . . . . 8 .
פאר א מילימעטער-שורה: אויסער דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז – 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ 6–זל א חודש; אין אויסלאנד – 8 זל.
פאר׳ן אינהאלט און טערמינען די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך.
די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.